

**ČESKÁ UNIVERZITA
V PRAZE**

**FAKULTA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
KATEDRA EKOLOGIE**

**VLIV CESTOVNÍHO RUCHU NA ŽIVOTNÍ
PROSTŘEDÍ**

NÁRODNÍ PÁRK TUMAVA

Diplomová práce

DIPLOMANT: Bc. Zuzana Šerpená

VEDOUCÍ PRÁCE: prof. RNDr. Vladimír Bejček, CSc.

2015

EMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra ekologie

Fakulta životního prostředí

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Zuzana Červená

Regionální environmentální správa

Název práce

Vliv cestovního ruchu na životní prostředí – Národní park Šumava

Název anglicky

The impact of tourism on the environment – the National park Šumava

---

Cíle práce

Cílem této práce je analyzovat možnosti snižování vlivu cestovního ruchu na životní prostředí. Práce se věnuje otázkám úspěšnosti tzv. udržitelného cestovního ruchu, který je pro oblast udržitelnosti životního prostředí klíčový. Zabývá se také hlavními problémy spojenými s turismem a životním prostředím, především znečišťováním vod v přímé souvislosti s cestovním ruchem. Poukázáno je také na propojenost cestovního ruchu a životního prostředí s ekonomickými a socio-kulturními faktory. Stručně se práce zabývá také dalšími možnými typy cestovního ruchu, především ekoturismem.

Metodika

Metodika práce je založena na analýze dostupných statistických údajů, které se vztahují k problematice vlivu cestovního ruchu na životní prostředí. Využity budou například data dopadu turismu na kvalitu vody, která ve své studii uvádějí Briassoulis a Straaten. Vliv cestovního ruchu bude zkoumán s ohledem na statistiky o návštěvnosti vybraných turistických regionů a o vývoji kvality životního prostředí, jež na svých stránkách zveřejňují příslušná ministerstva a státní statistické úřady.

stanoven na min. 60 stran textu v obvyklém druhu písma.

Klíčová slova

životní prostředí, strategie snižování vlivu turismu na životní prostředí, znečišťování vod, udržitelný cestovní ruch, ekoturismus

Doporučené zdroje informací

- BATTA, R. N. *Tourism and the Environment: A Quest for Sustainability*. 1. vyd. Delhi: Indus Publishing Company, 2000.
- BRIASSOULIS, H., STRAATEN, J. van der. *Tourism and the Environment*. 2. vyd. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, 2000.
- Council of Europe. *Tourism and environment*. 1. vyd. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 1999.
- ELLUL, A. *Tourism and the environment in European countries*. 1. vyd. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2000.
- GÖSSLING, S., HALL, C. M. (ed.) *Tourism and Global Environmental Change*. 1. vyd. New York: Routledge, 2006.
- HILL, J. L., GALE, T. *Ecotourism and Environmental Sustainability: Principles and Practice*. 1. vyd. Burlington: Ashgale, 2009.
- HOLDEN, A. *Environment and Tourism*. 2. vyd. New York: Routledge, 2008.
- HOLDEN, A. FENNELL, D. A. *The Routledge Handbook of Tourism and the Environment*. 1. vyd. New York: Routledge, 2012.
- KELLER, P. *Tourism and Environment: Towards a New Tourist Culture*. 1. vyd. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 1996..
- MALVIYA, S. *Tourism: Tourism, environment and the society*. 1. vyd. Delhi: ISHA books, 2005.
- McCOOL, S. F., MOISEY, N. *Tourism, Recreation and Sustainability: Linking Culture and the Environment*. 2. vyd. Cambridge: CAB International, 2008.
- NEWSOME, D., MOORE, S. A., DOWLING, R. K. *Natural Area Tourism*. 1. vyd. New York: Channel View Publications, 2002.
- POSER, N. *Economic, Environmental and Socio-Cultural Impacts of Tourism*. 1. vyd. Norderstedt: GRIN, 2008.
- SHARPLEY, R. *Tourism Development and the Environment: Beyond Sustainability*. 1. vyd. Abingdon: Earthscan, 2009.
- SINGH, L. K. *Ecology, Environment And Tourism*. 1. vyd. Delhi: ISHA Books, 2008.

Předběžný termín obhajoby

2015/06 (červen)

Vedoucí práce

prof. RNDr. Vladimír Bejček, CSc.

Elektronicky schváleno dne 6. 9. 2013

prof. RNDr. Vladimír Bejček, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 18. 12. 2013

prof. Ing. Petr Sklenička, CSc.

Děkan

V Praze dne 18. 04. 2015

PDF Complete

*Your complimentary use period has ended.
Thank you for using PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features](#)

Prohlá-ení

Prohla-uji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatn pod vedením prof. RNDr. Vladimíra Bej ka, CSc., a že jsem uvedla v-echny literární prameny i jiné zdroje, ze kterých jsem erpala.

V Praze 20. 4. 2015

í í í í í í í í í í í í í ..

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

Pod kování

Na tomto místě bych ráda podkovala prof. RNDr. Vladimíru Bejkovi, CSc., za odborné a metodické vedení diplomové práce.

vztah forem a aktivit cestovního ruchu nejasněji realizovaných na zkoumaném území k životnímu prostředí, a to na základě aplikace obecných poznatků z literární revidované, dále dedukovat potenciální dopady zmíněných forem a aktivit na životní prostředí a prostřednictvím analýzy dostupných dokumentů i osobních zkušeností definovat opatření, jimiž mají být případné dopady regulovány. Zkoumaným územím je Národní park Třemšín, jenž představuje významnou turistickou atraktivitu, kterou ročně navštíví přibližně dva miliony lidí. Přínos práce by měl spočívat ve vytvoření náhledu na cestovní ruch jako na činnost, které v různé míře ovlivní životní prostředí, též v upozornění na nedostatky v systému stávajících opatření i na provozované formy a aktivity, které nejsou přizpůsobené životnímu prostředí.

KLÍČOVÁ SLOVA

opatření, ochrana, dopady, řídicí, neřídicí

Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

to determine the most commonly implemented forms and activities of tourism in the studied area in relation to the environment, based on the application of general findings from the research of literature. Further, the aim is to deduce the potential impacts of these forms and activities on the environment and through an analysis of the available documents and personal experience to define measures to be implemented in order to regulate potential impacts. The examined territory is the ^{TM}Umava National Park, a major tourist attraction, which is annually visited by approximately two million people. The contribution this work makes lies in presenting tourism as a set of activities that in varying degrees affect the environment. Furthermore, it highlights weaknesses in the system of existing measures as well as the practiced forms and activities that are not environmentally friendly.

KEYWORDS

measures, protection, impact, desirable, undesirable

	11
	12
3. LITERÁRNÍ REFERENCE	13
3.1 CESTOVNÍ RUCH	13
3.1.1 DEFINOVÁNÍ CESTOVNÍHO RUCHU	13
3.1.2 MOTIVACE CESTOVNÍHO RUCHU	14
3.1.3 ÚČASTNÍCI CESTOVNÍHO RUCHU	15
3.1.4 ZDROJE CESTOVNÍHO RUCHU	15
3.1.5 TYPOLOGIE CESTOVNÍHO RUCHU	17
3.1.6 INFRASTRUKTURA CESTOVNÍHO RUCHU	20
3.1.7 TRENDY V GLOBÁLNÍM CESTOVNÍM RUCHU	21
3.1.8 CESTOVNÍ RUCH V CHRÁNĚNÝCH ÚZEMÍCH	23
3.2 CESTOVNÍ RUCH A ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ	24
3.2.1 DOPADY CESTOVNÍHO RUCHU A JEJICH KLASIFIKACE	24
3.2.2 ŽÁDOUCÍ DOPADY CESTOVNÍHO RUCHU	25
3.2.3 NEŽÁDOUCÍ DOPADY CESTOVNÍHO RUCHU	26
3.2.4 INFRASTRUKTURA CESTOVNÍHO RUCHU A ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ	27
3.2.5 ENVIRONMENTÁLNÍ DOPADY CESTOVNÍHO RUCHU	28
3.2.5.1 Faktory ovlivňující působení cestovního ruchu na životní prostředí	28
3.2.5.2 Turistické znečištění	29
3.2.5.3 Ovězení a emise	29
3.2.5.4 Půda a krajina	30
3.2.5.5 Voda	31
3.2.5.6 Ekosystémy, vegetace, volně žijící druhy	32
3.2.5.7 Poškození přírodních hodnot a biodiverzity	33
3.2.6 OPATŘENÍ NA OCHRANU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	34
3.2.7 VLIV STAVU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ NA CESTOVNÍ RUCH	35
3.2.8 FORMY CESTOVNÍHO RUCHU VZTAŽENÉ K ŽIVOTNÍMU PROSTŘEDÍ	36

orientovaný cestovní ruch	36
mus	37
3.2.8.3 Agroturismus	37
3.2.8.4 Ekoagroturismus	38
3.2.8.5 Geoturismus	38
3.2.8.6 Cykloturistika	38
3.2.8.7 P – í turistika	39
3.2.9 TRVALE UDRŽITELNÝ ROZVOJ CESTOVNÍHO RUCHU	39
4. CHARAKTERISTIKA STUDIJNÍHO ÚZEMÍ	40
4.1 ZÁKLADNÍ ÚDAJE	40
4.2 ŽIVÁ A NEŽIVÁ PŘÍRODA	41
4.3 NP TUMAVA A CESTOVNÍ RUCH	43
4.3.1 ORGANIZACE CESTOVNÍHO RUCHU	43
4.3.2 CHARAKTER CESTOVNÍHO RUCHU	44
4.3.3 ZDROJE CESTOVNÍHO RUCHU	45
4.3.4 PŘEVAŽUJÍCÍ FORMY CESTOVNÍHO RUCHU	46
5. METODIKA	47
6. SOUČASNÝ STAV ENVIRONMENTÁLNÍ PROBLEMATIKY	48
6.1 OPATŘENÍ NA OCHRANU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	
NP TUMAVA	48
6.1.1 OBECNÁ OPATŘENÍ	48
6.1.1.1 Legislativní zakotvení ochrany NP TUMAVA	48
6.1.1.2 Zonace území	48
6.1.1.3 Informační střediska a centra	49
6.1.1.4 Informační a strážní služba	50
6.2.1 SPECIFICKÁ OPATŘENÍ A DOPADY JEDNOTLIVÝCH FOREM A AKTIVIT CESTOVNÍHO RUCHU NA PROSTŘEDÍ	
NP TUMAVA	51
6.2.1.1 P – í turistika	53
6.2.1.2 Poznávací turistika	54
6.2.1.3 Cykloturistika	57
6.2.1.4 Vodácká turistika	58

g a tábo ení	59
(b flecké) lyflování	60
6.2.1.7 Alpské (sjezdové) lyflování	61
6.2.1.8 Hipoturistika	62
6.2.1.9 Myslivost a rybolov	63
6.2.1.10 Hromadné akce	64
6.2.1.11 Cestovní ruch a vzd lávání	65
7. VÝSLEDKY	66
8. DISKUZE	68
9. ZÁV R	71
10. P EHLED LITERATURY A POUFITÝCH ZDROJ	72
11. OBRAZOVÁ P ÍLOHA	76

í, turistika, to v-e ozna uje innost, je-li se stává i jifi stala sou ástí b fného lidského íivota. Cestovní ruch je v dne-ní dob více vnímán jako n co, z eho-li lze ur ítým zp sobem profitovat (a u-li se jedná o záfitky cestovatel , zisky organizátor a provozovatel , i o pracovní p ílefitosti pro místní obyvatele), mén na n j laická ve ejnost pohlífi jako na zdroj potenciálních fládoucích i nefládoucích dopad na íivotní prost edí, který cestovní ruch rovn fi p edstavuje.

Národní park Tmava pat í mezi významné turistické atraktivita eské republiky. Ro n ho nav-tíví p íblifi dva miliony lidí, p esný po et není vzhledem k povaze atraktivita (tj. otev ený prostor, primárn bez poíladavku vstupného) znám. Zelenka a kol. (2013) tuto skute nost potvrzuje, nebo uvádí, fe neexistuje oficiální kvalitní a stálý monitoring náv-t vnosti daného území a v sou asnosti ani prakticky fládný oficiální zdroj informací o náv-t vnických tocích. Z tohoto d vodu nebylo možné pracovat s konkrétními ísly, ale s ohledem na p edpokládané mnoíství cestovatel se lze domnívat, fe cestovní ruch bude prost edí Národního parku Tmava jistým zp sobem ovliv ovat.

Co se tý e literatury a jiných zdroj , vztah cestovního ruchu a íivotního prost edí je u nás v t-inou e-en v rámci jiné zkoumané oblasti v obecné rovin (nap . publikace Udrflitelnost cestovního ruchu i Udrflitelný cestovní ruch), p ímo problematika vlivu cestovního ruchu (úfleji jeho forem a aktivit) na prost edí Národního parku Tmava v-ak nebyla dosud zpracována, stejn jako otázka opat ení, je-li mají tento vliv regulovat. Tématu trvale udrflitelného turismu se v nuje dokument *Strategie trvale udrflitelného turismu pro území Národního parku Tmava*, který zpracovala Pracovní skupina „Cestovní ruch v regionu NP Tmava“, vytvo ená na základ doporu ení Regionálního ídicího výboru v rámci projektu Krajinný integrovaný plán rozvoje Regionu NP Tmava, pro Správu Národního parku a Chrán né krajinné oblasti Tmava, nicmén ten se snaí spí-e nalézt rovnováhu mezi ochranou íivotního prost edí a zájmy ú astník cestovního ruchu.

cíl určit, jaký vztah mají formy a aktivity cestovního ruchu nejastji realizované na území Národního parku Třemšava k životnímu prostředí. Toho má být dosaženo prostřednictvím aplikace obecných poznatků, které zachycuje literární práce zpracovaná na samém začátku práce.

Záměrem diplomové práce je též určit vliv a dopady, a to jak plánovací, tak neplánovací, dotčených forem a aktivit na prostředí Národního parku Třemšava, tj. zejména na jeho podobu a krajinu, vodní zdroje, vegetaci a na volně žijící živočišné druhy. Vliv a dopady mají být dedukovány z té části práce, které pojednává v obecné rovině o dopadech cestovního ruchu, na základě charakteru daných turistických forem a aktivit.

Konečně budou vymezena, popsána a shrnuta opatření, jimiž se mají na jedné straně eliminovat, popřímo minimalizovat stanovené neplánovací dopady, na straně druhé podpořit dopady plánovací pro zkoumané území a životní prostředí.

Přínos práce by měl spočívat v tom, že na formy a aktivity cestovního ruchu bude pohlíženo neoptikou účastníků cestovního ruchu, ale budou vnímány z hlediska životního prostředí a jeho ochrany. V této souvislosti budou v rámci diskuze zmíněny rozporuplné skutečnosti týkající se této problematiky a navržena možná řešení.

3.1 CESTOVNÍ RUCH

Cestování se stalo součástí každodenního života a životního stylu velkého množství lidí, kteří se dávají každoročně do pohybu. Cestovní ruch již není záležitostí společenských elit, ale představuje běžně dostupnou záležitost života široké veřejnosti. Co se týče jeho přínosu, má rub i líc. Na jednu stranu disponuje značným potenciálem obohatit návštěvníky (domácí i zahraniční) i místní komunity (hlavně ekonomicky), na druhou stranu však může posílit konzumní přístup návštěvníků i místních obyvatel k životu, oslabit místní ekonomiky, narušit místní životní styl a tradice, posílit regionální i sociální nerovnosti. (Pásková 2008)

V souvislosti s životním prostředím lze říci, že s pokračující industrializací a urbanizací společnosti získává cestovní ruch významnější postavení v životě člověka, neboť úmrtnostom roste potřeba zachovaného životního prostředí. Také však platí, že cestovní ruch úzce spjat s ekologickou zátěží a se zásahy do životního prostředí. (Mourek 2000)

3.1.1 DEFINOVÁNÍ CESTOVNÍHO RUCHU

V úvodu této kapitoly je vhodné zmínit, že označení cestovní ruch neboli turismus (z anglického tourism) se obsahově překrývá s termíny cestování, rekreace, putování, turistika a volnočasové aktivity. (Zelenka a kol. 2013) Cestovní ruch představuje jev mnohooborový a přezový, proto je poměrně obtížné jej jednotně definovat. Tuto skutečnost potvrzuje mj. i celý dosavadní vývoj definování cestovního ruchu. (Indrová a kol. 2009) V obecné rovině lze cestovní ruch chápat jako složitý, vnitřně mnohoetný a bohatě strukturovaný sociálně-ekonomický jev. Jedná se tedy o souhrn ekonomických a sociálních aktivit a vztahů souvisejících s uspokojováním části lidských potřeb. (Vlček a Zelenka 2012)

V konkrétní rovině existuje mnoho definic. Například PÁSKOVÁ (2008) hovoří o cestovním ruchu jako o *souhrnu cest, jež nejsou honorovány zaměstnavatelem, a služeb pro myslu zabezpečujícího jejich bezproblémový průběh*, přičemž i ona poukazuje na komplikovanost výkladu jevu cestovního ruchu. Jiný přístup zachycuje definice, která byla formulována na Mezinárodní konferenci o statistice cestovního

ci vymezili cestovní ruch jako innost osoby cestující efického mimo její b fne flivotní prost edí, a to na dobu krat-í nejl je stanovena (u mezinárodního cestovního ruchu se jedná o jeden rok, u domácího o –est m síc). Hlavní ú el cesty je p itom jiný nejl vykonávání výd le né innosti v nav-tíveném míst . Tato definice vylučuje z cestovního ruchu cestování v rámci trvalého bydli-t , pravidelné cesty do zahrani í, do asné p est hování se za prací a dlouhodobou migraci. (Indrová a kol. 2009) Uvedený výklad z roku 1991 v sob zahrnuje místní, asové i motiva ní vymezení cestovního ruchu. Mimo to existují i definice oborov zam ené, nap . ekonomická, geografická, sociologická a ekologická. Z ekologického hlediska vymezila PÁSKOVÁ (2008) cestovní ruch jako *jev, jenfl se ve zdrojových oblastech vyzna uje do asným opu-t ním habitatu lov ka a v cílových destinacích periodickou náv-t vností habitat jiných lidí a dal-ích druh .* Takto pojatá definice v nuje pozornost zejména dopadu cestovního ruchu na ekosystémy destinací i zdrojových oblastí.

Mezi charakteristické rysy cestovního ruchu pat í: do asná zm na místa stálého bydli-t (tj. do asný pobyt v míst , které není místem b fneho pobytu), nevýd le ný charakter cesty a pobytu v nav-tívené zemi, realizace cesty p eváfln ve volném ase, vytvá ení vztah mezi lidmi. (Indrová a kol. 2009; Ryglová 2009)

3.1.2 MOTIVACE CESTOVNÍHO RUCHU

Za hlavní motiv cestování považuje Indrová a kol. (2009) zám rnou zm nu prost edí, která umofl uje lov ku uspokojit n kterou i n které z jeho pot eb. S pot ebou odpo inků, klidu a pohybu souvisí vývojov prvotní motivace moderního cestovního ruchu, a sice psychická a fyzická relaxace, jefl je fixována na primární zdroje (hlavn p írodní atraktivita). V rámci zmín né relaxace se rozvíjely r zné formy turistiky (putování, sjezdování v horských oblastech, organizovaná turistika, druhé bydlení, vodáctví a trempske hnutí). Prvotní motivaci n kte í auto i charakterizují jako tzv. push (vytla ovací) faktor. (Ryan 1991; Hahn a Kagelmann 1993; Pásková 2008)

Vývojov druhotná motivace je spojena s uspokojováním pot eb poznání, kulturních a estetických záflitk apod., jelikofl se týká poznávání odli-ného prost edí

charakterizována jako tzv. pull (přitahující) faktor.
(Pásková 1993; Pásková 2008)

V souvislosti s nezanedbatelnou rolou má také význam a podíl kontaktních forem cestovního ruchu, mezi ně patří například návštěvy kulturně-zábavních a sportovních akcí, veletrhů, seminářů, konferencí; slulební cesty; vzdělávací kurzy, incentívni cestovní ruch apod. (Pásková 2008)

3.1.3 ÚČASTNÍCI CESTOVNÍHO RUCHU

Cestovní ruch jako systém je tvořen dvěma podsystemy, a to objektem cestovního ruchu a subjektem cestovního ruchu, a jejich vzájemnými vazbami. Za objekt cestovního ruchu se považuje všechno, co se může stát cílem změny místa pobytu účastníka cestovního ruchu, objekt je tedy nositelem nabídky. Jedná se například o přírodu, kulturu, hospodářství, konkrétně o pak tvoří cílové místo; materiálově-technická základna; služby, zboží a volné statky. Cílové místo tedy disponuje jednak vhodným přírodním i kulturním potenciálem (primární nabídka), jednak roznorodou infrastrukturní vybaveností (sekundární nabídka), tj. podniky i institucemi cestovního ruchu, umožňujícími návštěvníkovi cílového místa se pohodlně ubytovat, stravovat, vykonávat různé aktivity typické pro cestovní ruch apod. (Hesková a kol. 2006; Ryglová 2009)

Subjekt cestovního ruchu reprezentuje účastník cestovního ruchu, jímž je každý, kdo uspokojuje svoje potřeby spotřebou statků cestovního ruchu v době cestování, účastník je tudíž nositelem poptávky a spotřebitelem produktu cestovního ruchu. (Hesková a kol. 2006) Existují tyto typy účastníků: návštěvník (visitor); turista (tourist); výletník (excursionist, same-day visitor), což je jednodenní návštěvník; stálý obyvatel (rezident). (Indrová a kol. 2009)

3.1.4 ZDROJE CESTOVNÍHO RUCHU

Zdroje cestovního ruchu lze rozdělit do tří základních skupin: zdroje primární, zdroje sekundární a zdroje terciální. Za nejvýznamnější primární zdroj cestovního ruchu je považováno přírodní a kulturní „dídictví“, je-li střejnější pro poznávací cestovní ruch. (Pásková 2008) Toto dídictví lze charakterizovat různými

ty mohou být na Seznam světového dědictví zapsány i kulturní) disponující mimořádnou hodnotou, jedinečností, autenticitou a celistvostí. (www.npu.cz) Z hlediska cestovního ruchu se posuzuje nejen památková hodnota „dědictví“, ale i jeho turistická atraktivita. Území, na němž se dědictví cestovního ruchu nachází, se však stává destinací¹ cestovního ruchu teprve tehdy, když je doplněno druhotným vytvořenými zdroji cestovního ruchu, tj. infrastrukturou a atrakcemi cestovního ruchu. Nadstavbu cestovního ruchu pak představují terciální zdroje cestovního ruchu, a sice destination management a nabídka ucelených produktů cestovního ruchu. (Pásková 2008)

Samotné dědictví se dle různých kritérií dále kategorizuje. Podle kritéria lidské přidané hodnoty se dědictví dělí na přírodní a kulturní, podle geografického měřítka na globální, národní a lokální dědictví, podle geografického prostředí na rurální a urbánní, dle materiality na dědictví hmotné a nehmotné, podle religiozity se dědictví dělí na sakrální a profánní, podle míry konzervace na vývojově ukončené a běžně užívané dědictví atd. (Pásková 2008)

V rámci uvedených kategorií je možné uplatnit hledisko řádovostní úrovně, tzn. zda dědictví představuje atraktivitu cestovního ruchu mezinárodního, národního, lokálního nebo regionálního významu. Nejvyšší (první) řád reprezentují památky zapsané na Seznam světového dědictví UNESCO, geoparky UNESCO, národní parky a chráněné krajinné oblasti. Tyto atraktivit jsou řádově desítky. Druhý řád zahrnuje národní kulturní památky, městské a vesnické památkové rezervace i zóny, národní přírodní rezervace a národní přírodní památky a čítá řádově stovky památek.

Čtvrtý je tvořen atraktivitami zapsanými v registru nemovitých kulturních památek, přírodními rezervacemi a přírodními památkami, popřímo přírodními parky. Tento řád je nejrozsáhlejší, množství jeho atraktivit lze vyjádřit v tisících. (Pásková 2008) Otázka řádovostní úrovně je dělitelá i v souvislosti s flivotným prostředím, a to z následujícího důvodu: jestliže dojde k zapsání památky/atraktivit na Seznam světového dědictví UNESCO, na jedné straně obvykle mnohonásobně vzroste její přitažlivost pro účastníky mezinárodního cestovního ruchu (jeř s sebou přináší zájem

¹ Destinaci a destinationální území lze vymezit několika způsoby: destination může být například administrativně vymezená územní jednotka (obec, kraj), úřadovně zaměřená územní jednotka (mikroregion), zákonně i dobrovolně chráněné území (NP, CHKO, památky světového dědictví UNESCO). Obecně se jedná o územní celek vyznačující se společným postupem při využívání potenciálu pro rozvoj cestovního ruchu, únosnou mírou aktivizace zmíněného potenciálu, společným flivotným cyklem cestovního ruchu a společnými destinationálními procesy. Pásková 2008, s. 26–27.

a tudífl i ekonomický p ínos, av-ak na druhé stran
ného tlaku komer ních aktivit cestovního ruchu na
dané území. Tento tlak m fle mít r znou intenzitu a formu ekologických i socio-
kulturních vliv . Z tohoto hlediska je nutné, aby nenastal kritický moment, kdy
rozvoj cestovního ruchu vede spí-e k nefláducím proces m a dopad m. Nominace a
zápisy p edev-ím p írodních lokalit na daný Seznam tak probíhají s v t-í
obez etností, nebo dopady na ekosystémy, které by vyvolal cestovní ruch, jsou pro
orgány ochrany p írody a krajiny t flko akceptovatelné. Vý-e uvedené platí i pro
národní cestovní ruch v p ípad , fle je ur ité d dictví ozna eno za národní park,
chrán nou krajinnou oblast apod. (Pásková 2002a) V krajním p ípad mohou
d sledky nadm rné zát fle zp sobené cestovním ruchem vést u globáln uznávaných
lokalit afl ke zpochybn ní zápisu místa nebo památky na Seznam UNESCO, i
dokonce k vy azení z tohoto Seznamu. (Pásková 2008) Lze tedy íci, fle uznání
d dictví za atraktivitu s významem nejvy-ího ádu není s ohledem na flivotní
prost edí v fldy jednozna n p ínosné.

3.1.5 TYPOLOGIE CESTOVNÍHO RUCHU

S ohledem na samotný charakter cestovního ruchu a jeho mnohooborovost je
pom rn obtíflné jej jakkoli typologizovat. Z pohledu kvality náv-t vníková záflitku
je mo flné považovat za zásadní/základní kritérium hromadnost produkce i spot eby,
podle n ho fl se rozli-uje cestovní ruch masový a individuální, p i em fl reálný
cestovní ruch je kontinuem jimi ohrani eným. Masový cestovní ruch ozna uje
cestování velkých skupin osob do významn j-ích destinací, jejich pobyt v nich,
vyu flívání hromadných ubytovacích a stravovacích za ízení, hromadných dopravních
prost edk atd. To je doprovázeno mj. vývozem prv k domácího i
standardizovaného socio-kulturního a materiáln -technického prost edí, univerzální
nabídkou, standardizací slufleb, stereotypní výstavbou, vytvá ením um lých atrakcí.
(Pásková 2008; Zelenka a Pásková 2012) Individuální cestovní ruch zahrnuje cesty
jednotlivc i rodin (pop . malých skupin) cestujících samostatn , nikoli v rámci
organizované skupiny, a je na rozdíl od masového do zna né míry realizován bez
zprost edkování. Zakládá se na poznávání p írody a místních kultur za podmínek

(spaní ve volné přírodě, vyufflívání typických místních
sková 2012)

Co se týká flivotního prostředí, individuální cestovní ruch má zpravidla menší vliv na místní komunitu a přírodu než cestovní ruch masový, poněvadž bývá ve větší míře zalofen na poznávání a respektování místního prostředí, (Pásková 2008) existují však určité typy individuálního cestování, jeffl zmínou charakteristiku popírají. Jedná se o cestování soukromými proudovými letadly do vzdálených destinací, soukromé safari v Africe aj. Naopak i masový cestovní ruch má aspekt environmentální, jelikoffl dochází například ke sniflování zátffle flivotního prostředí prostředí vyfflí efektivitu hromadné dopravy v porovnání s dopravou individuálními motorovými dopravními prostředky. (Zelenka a Pásková 2012)

Odborná literatura rozli-uje nejastji formy cestovního ruchu a druhy cestovního ruchu. Formy jsou definovány na základě motivů asti na cestovním ruchu, druhy reflektují jevový průběh cestovního ruchu a způsob jeho realizace (v závislosti na geografických, ekonomických, společenských a jiných podmínkách) i jeho účinky. Uvedené dělení se považuje za teoretické, poněvadž v konkrétní praxi dochází k prolínání obou hledisek. (Malá a kol. 2002)

MALÁ (2002) přikládá cestovnímu ruchu uplatňuje společné kritérium typu cestovního ruchu jako vyjádření jeho jevové formy a cestovní ruch dělí dle následujících kritérií: **převaflující motivace účasti na cestovním ruchu** (rekreační cestovní ruch, jehoffl specifikem je chataření a chalupaření; kulturně-poznávací cestovní ruch; cestovní ruch s nábofflenskou orientací; se vzdělávacími motivy; se společenskými motivy; zdravotně orientovaný cestovní ruch; sportovně orientovaný cestovní ruch, který zahrnuje i tzv. loveckou turistiku a tzv. sportovní diváctví; cestovní ruch orientovaný na poznání přírodního prostředí, je mufl vlastní ekoturistika; cestovní ruch s dobrodružnými motivy; cestovní ruch s profesními motivy, rozli-ující dále obchodní, kongresový a incentívni cestovní ruch a cestovní ruch veletrhů a výstav; cestovní ruch specificky orientovaný); **místo realizace** (domácí cestovní ruch; zahraniční cestovní ruch, dělí se dále z hlediska konkrétního státu na cestovní ruch výjezdový, příjezdový a tranzitní, podle Světové organizace cestovního ruchu na vnitrostátní, tj. cestovní ruch na území určitého státu, a národní, tj. cestovní ruch obyvatelstva určitého státu; mezinárodní cestovní ruch, ke kterému se vztahuje cestovní ruch světový a cestovní ruch svatý);

bytu (toto kritérium se aplikuje pouze na zahraniční) na aktivní, tzn. zahrnující příjezdy zahraničních návštěvníků do určité země, a pasivní, tzn. zahrnující výjezdy obyvatel určitého státu do zahraničí); **délka pobytu** (krátkodobý cestovní ruch, tj. do 3 přenocování; dlouhodobý cestovní ruch, tj. více než 3 přenocování, ale méně než 6 měsíců v domácím cestovním ruchu a méně než 1 rok v zahraničním cestovním ruchu); **způsob zabezpečení cesty a pobytu** (cestovní ruch organizovaný, kdy cestu i pobyt zajišťuje cestovní kancelář nebo jiný subjekt poskytující zprostředkovatelské služby, a neorganizovaný, kdy si všechny služby zajišťuje sám účastník); **počet účastníků** (individuální cestovní ruch, zahrnující účastníka, případně jeho rodinu; skupinový cestovní ruch); **způsob financování** (cestovní ruch komerční, tj. náklady hradí účastník, a sociální, tj. část nákladů hradí nějaká organizace či instituce); **provádění pobytu** (místský cestovní ruch; venkovský cestovní ruch, jehož specifickou formou je agroturistika; lázeňský cestovní ruch; cestovní ruch ve střediscích cestovního ruchu, například píseňská a horská střediska); **věková skupina účastníků** (cestovní ruch dětí, mládeže, seniorů, rodin s dětmi, lidí mezi 40–50 lety). Mezi ostatní kritéria se řadí roční období (cestovní ruch celoroční, anebo sezónní), používané dopravní prostředky aj. (Malá a kol. 2002)

ZELENKA a PÁSKOVÁ (2012) v souvislosti s vyvíjením zdrojů zmíní ujetý cestovní ruch alternativní a masově-konzumní. V případě alternativního cestovního ruchu se jedná o cestovní ruch v malých skupinách, který respektuje životní styl, potřeby a zvyklosti místní komunity a její životní prostředí. Tuto formu cestovního ruchu reprezentují zejména ekoagroturismus, místský cestovní ruch, odpovědný cestovní ruch, udržitelný cestovní ruch, pravý ekoturismus a geoturismus. Alternativní cestovní ruch je opakem masového (masově-konzumního) cestovního ruchu. (Zelenka a Pásková 2012)

Z hlediska vlivu na životní prostředí se cestovní ruch dělí na měkký a tvrdý. Měkký cestovní ruch minimalizuje vliv nečekaných aktivit spojených s cestovním ruchem na místní komunitu a životní prostředí. Jeho základními principy jsou maximální zapojení místních zdrojů (tj. lidé, suroviny, know-how, tradice, kultura), přínos místní komunitě a malokapacitní cestovní ruch. (Zelenka a Pásková 2012) Protiklad představuje tvrdý cestovní ruch, jenž nebere ohled na své sociální, kulturní a environmentální dopady. Jeho rozvoj se orientuje na okamžitý (rychlý)

í velkému množství turist (náv-t vník), kte í touffí
t v institucionalizovaných podmínkách, s velmi malou
autentickou kulturní i environmentální interakcí s místní komunitou. (Jafari 2000;
Zelenka a Pásková 2012)

3.1.6 INFRASTRUKTURA CESTOVNÍHO RUCHU

Aby mohly být pot eby lov ka spojené s cestováním uspokojeny a uspokojovány, ve v t-in p ípad je t eba vyuffít n který z lánk infrastruktury cestovního ruchu. Infrastrukturou cestovního ruchu se míní souhrn organiza n - technických p edpoklad pro uspokojování pot eb ú astník cestovního ruchu v ur ité destinaci. D lí se na infrastrukturu základní a doprovodnou (dopl kovou). Za jádro infrastruktury se považuje tzv. suprastruktura cestovního ruchu, jeff zahrnuje ubytovací, stravovací, dopravní a turistické slufby a dopl kové slufby cestovního ruchu. Suprastruktura je budována p edev-ím pro náv-t vníky, naopak ostatní infrastruktura p edstavuje b ffnou ob anskou vybavenost. (Zelenka a Pásková 2012)

Základní slufby cestovního ruchu tvo í ubytování, doprava a stravování. Co se tý e ubytovacích slufeb, nedílnou sou ástí cestovního ruchu je v sou asnosti hotelnictví, asto se hovo í dokonce o hotelovém pr myslu, tj. výstavba, ízení a organizace hotel í hotelových et zc , zabezpe ování jejich provozu a poskytování hotelových slufeb. (Indrová a kol. 2009; Zelenka a Pásková 2012) Krom hotel se v eské republice adí mezi ubytovací za ízení také motely, penziony, turistické ubytovny, kempy a skupiny chat a bungalov (chatové osady). Tato za ízení poskytují slufby, jeff odpovídají jejich charakteru. (Vyhlá-ka . 268/2009 Sb., o technických pofladavcích na stavby)

Slufby stravovací uspokojují základní lidskou pot ebu, a to pot ebu výffivy, av-ak pro ú astníky mezinárodního cestovního ruchu mohou být i prost edkem k uspokojení ádov vy-í pot eby lov ka pot eby poznání (nap . místní gastronomie a jejích specifik). Rozli-uje se stravování individuální a stravování společné, které se dále d lí na stravování ve ejné (restaura ní) a stravování ú elové (-kolní, nemocni ní apod.). (Indrová a kol. 2009)

Za nejd leffit j-í sou ást infrastruktury cestovního ruchu lze považovat dopravu, bez níff by cestovní ruch nemohl být realizován, nebo by lidé nemohli

ikontinentální vzdálenosti. (Vystoupil a kol. 2011) zpravidla oddělené oblasti: oblast, ze které pocházejí ústnící cestovního ruchu (bývá označována jako zdrojová oblast), a oblast, ve které se nacházejí zdroje cestovního ruchu (oznámuje se jako destinace). (Page 1998) K propojování těchto oblastí dochází na všech úrovních, tzn. od úrovně globální až po úroveň lokální, přičemž k cestám do destinací jsou využívány různé druhy dopravních prostředků. (Vystoupil a kol. 2011) Existuje doprava letecká, jejíž podíl je v mezinárodním cestovním ruchu; silnější, která v současnosti představuje nejrozšířenější druh dopravy v cestovním ruchu; vodní; železniční. Zvláštním druhem dopravy využívaným ústnícími cestovního ruchu jsou lanovky, ozubené dráhy a lyžařské vleky. (Indrová a kol. 2009) Je vhodné připomenout i tradiční a nejstarší dopravu, tj. dopravu pěší, která je protikladem technologicky vyspělé letecké dopravy, a dopravu cyklistickou. ADAMEC a kol. (2008) uvádí jí je-t multimodální dopravu, jejímž základním principem je spolupráce mezi jednotlivými druhy dopravy. Za multimodální se proto považují takové přepravy, které využívají při cestě od zdroje k cíli alespoň dvou druhů dopravy. V osobní dopravě se multimodalita projevuje při vytváření integrovaných dopravních systémů. (Adamec a kol. 2008)

Doplňkové služby cestovního ruchu zahrnují poskytování informací, zprostředkování služeb cestovního ruchu, poskytování aj., v konkrétní rovině například služby průvodců, cestovních kanceláří a agentur, turistických informačních center, poskytování sportovních potřeb, směnárny. (Zelenka a Pásková 2012)

3.1.7 TRENDY V GLOBÁLNÍM CESTOVNÍM RUCHU

Trendy v cestovním ruchu se neustále mění a vyvíjejí, a to na celém světě, jelikož cestovní ruch představuje globální fenomén. V současné době obecně narůstá poptávka po kvalitě, pohodlí a bezpečnosti a po produktech zaměřených na jednotlivce. V oblasti technologií dochází k rychlému rozvoji a rozšíření internetu a sociálních sítí, což vede k posilování rozvoje e-turismu (využívání GDS neboli globálních distribučních systémů, online rezervací atd.). Internet tak slouží nejen k získávání informací, ale i k nákupu turistických produktů a služeb. Kromě toho

ých komunikačních a navigačních prostředků. (MMR

V oblasti infrastruktury cestovního ruchu se za základní trendy považují diverzifikace, globalizace a standardizace, mimo to sílí tendence vyvíjet nízkonákladové služby. Ze strany nabídky pak přetrvává snaha zvyšovat kvalitu poskytovaných služeb. (Studníka 2011) Zajímavý trend se týká ubytovacích služeb, kde ubývá podíl ubytování v hotelech na úkor ostatních ubytovacích zařízení (hostely, penziony, kempy apod.), přesto však hotely stále dominují (podíl 60 %). (IT R 2014) Jejich služby a služby cestovních kanceláří vyvíjejí nejvíce senioři, kteří cestují více než v minulosti. Současně roste poptávka po menších ubytovacích jednotkách, jakými jsou menší rodinné hotely, penziony farmy atd. Vzniká pracovní mobilita, což se ovšem negativně projevuje na „kulturní autenticitě“ poskytovaných služeb. V dopravě se zvyšuje podíl letecké dopravy (57 %), je-li je následována dopravou automobilovou (26 %). (MMR 2006; IT R 2014) Narůstá poptávka po jednoduchých způsobech dopravy a preferuje se mobilita, s čímž souvisí rostoucí poptávka po půjčování aut, motocyklů a kol. V této sféře se předpokládá, že klasické způsoby cestování budou ovlivněny lepší dostupností rychlostních vlaků, které převzou vysoký podíl letecké dopravy, a nízkonákladovými přepravci. Naproti tomu silněji doprava bude stát před problémem přesycení a nahromadění a klesne její význam autobusové dopravy. (MMR2006)

Co se týče charakteru pobytů, zvyšuje se zájem o pobyty mimo hlavní sezónu a o zimní dovolenou u moře, roste také poptávka po vzdálenějších destinacích, ale také i po kratších pobytech (prodloužené víkendy), kdy hlavní delší dovolená je a bude nahrazována v těmto dovolených krátkodobějších. V mnohých destinacích naopak nadále slábne. Klesá také poptávka po plně doprovázených zájezdech. Hlavní turistické aktivity je možné shrnout takto: rodiny s dětmi volí pobyty u vody a na plátech, senioři tuto variantu kombinují s poznávacími cestami, mladí lidé se pak vydávají za poznáním a dobrodružstvím, preferují cestování spojené s aktivním odpočinkem a zábavou. V této souvislosti roste obliba tzv. dobrodružného cestovního ruchu. Narůstá význam manažerských a jiných komerčních pobytů v lázních, zvyšuje se zájem o „wellness“ produkty v termálních lázeňských pobytech a fitness programů a roste poptávka po relaxačních aktivitách (např. golf). Kromě toho se rozvíjí „hledání kořenů“, tzn. turisté navštíví místa, kde žili jejich předci

o), a roste význam zahraničních cest za příbuznými a druhých domovech. Zvyšuje se zájem o dobrovolnické cesty, při kterých „turisté“ za stravu a ubytování pracují obvykle při nejrizičích projektech pro potřebné a ohrožené. V rámci aspektu flivotního prostředí je pak podstatné, že roste uv domování si významu ekologie, na základě ohoflnar stá zájem o zbylé „nezničené“ destinace, o ekoturistiku i agroturistiku a o cestovní ruch zaměřený na přírodní prostředí. V konsekvenci toho je kladen v tídraz na ekologický přístup a zvyšují se náklady na udržování přírodních zdrojů cestovního ruchu. (MMR 2006)

A jaké jsou prognózy? Předpokládá se, že v souvislosti s narstající průměrnou úrovní vzdělanosti bude r st poptávka po speciálních produktech týkajících se například umění, kultury, historie, duchovních hodnot. Dále poroste zájem o regiony, jež nabízejí širokou, rozmanitou a vyváženou koncepci, poroste tedy poptávka i po lepším destinationím managementu. V rozvíjejících se zemích budou vznikat nové turistické destinace. V d sledku rozvoje internetu bude klesat význam cestovních agentur, tiťných katalogů apod., a naopak dostupnost turistických informací a složitější systémy vyhledávání zp sobí v tíd konkurenci na trhu cestovního ruchu. (MMR 2006)

3.1.8 CESTOVNÍ RUCH V CHRÁNĚNÝCH ÚZEMÍCH

Chráněné území představuje složitý systém s mnofstvím subsystémů, dynamikou vztahů, rovnováhou dynamického zachování i změn svých hodnot a svým vývojem v čase. Tento systém je vhodné zkoumat kontextuálně z různých aspektů. Je třeba reflektovat geografický kontext, historický kontext, kontext časové dynamiky, kontext rozdílných lidských zájmů a kontext externích vlivů. Například z geografického hlediska je národní park vnímán jako území často obklopené (zejména v Evropě a v České republice) tzv. nárazníkovou zónou, tedy územím s nižším stupněm ochrany pro snížení vlivů z okolí na území národního parku. Podobně tvoří velkoplošná chráněná území nárazníkovou zónu maloplošným chráněným územím vyššího stupně ochrany (například národní přírodní rezervace), jež se uvnitř velkoplošných území nacházejí. V souvislosti s rozdílnými lidskými zájmy lze zmínit skutečnost, že zatímco z pohledu ekonomického je chráněné území v České

o hrozba pro ekonomický rozvoj (minoritn jako tu), environmentální přístup ho chápe jako možnost zachovat i dokonce rozvíjet přírodní hodnoty (mj. ponechání bezzásahových zón a postupný rozvoj pralesa).

Atraktivita chráněných území může být odvozena od faktu, že lov k moderní doby potěbuje flit nebo alespo odpovívat v relativně neporušené krajině. Neustále se rozpínající urbánní prostor ho pak nutí při hledání volné krajiny k přesouvání se do stále vzdálenějších oblastí. V současnosti hledá více a více lidí neporušenou krajinu, kvalitnější ekosystémové služby, mén hektický životní styl, který je propojen s přírodou. To vede (alespo ve střední Evropě) ke zvyšování významu velkoplošných chráněných oblastí jako rekreačního zázemí měst a obecně k nárůstu vzácnosti přírodních a krajinných hodnotných území společně s růstem jejich preference jako destinace. (Zelenka a kol. 2013)

Pro CHÚ je důležité v rámci dopadů cestovního ruchu na životní prostředí studovat a minimalizovat negativní dopady především na biodiverzitu. Otázka vztahu mezi mírou vlivu cestovního ruchu a biodiverzitou je však poměrně komplikovaná. (Duijn a Caalders 2002; Zelenka a kol. 2013)

3.2 CESTOVNÍ RUCH A ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Mezi cestovním ruchem a životním prostředím existuje silná vazba. Jak již bylo v úvodu řečeno, cestovní ruch je úzce spojen s ekologickou zátěží a se zásahy do životního prostředí. Vyčerpává zdroje, produkuje znečištění a odpad, zvyšuje dopravní zatížení atd. Naproti tomu může cestovní ruch za určitých okolností významně přispět k ochraně životního prostředí. Konečně lesy, hory, rybníky a jejich biodiverzita představují základní prostředí, jenž umožní existenci turistického průmyslu. (Mourek 2000)

3.2.1 DOPADY CESTOVNÍHO RUCHU A JEJICH KLASIFIKACE

Cestovní ruch představuje komplexní společenský jev a je možné jej definovat z různých hledisek. Neméně „pestré“ je i spektrum efektů působení

lopad . Za dopady se povařují zm ny vyvolané chem ve fyzickém (infrastrukturálním), ekologickém, ekonomickém, institucionálním, socio-kulturním a psychologickém (percep ním) rozm ru geografického prost edí. Vlivy cestovního ruchu lze za adit do t chto dimenzí a v rámci nich je dále kategorizovat, nap . podle charakteru, lokalizace a m ítkap sobení, délky trvání, frekvence a intenzity p sobení. Jako základní se jeví tradi ní len ní efekt , resp. dopad cestovního ruchu na pozitivní a negativní, PÁSKOVÁ (2008) v-ak povařuje za vhodn j-í d lit dopady na řádoucí a nefřádoucí, nebo efekty cestovního ruchu jsou z hlediska hodnocení relativní. Dále se podle charakteru zm ny rozli-ují dopady vratné (do asné) a nevratné (trvalé), dle geografického m ítkap sobnosti vliv jsou klasifikovány globální, národní, regionální a lokální dopady a na základ asového m ítkap je možné vlivy d lit na krátkodob p sobící a dlouhodob p sobící. (Pásková 2008)

3.2.2 řÁDOUCÍ DOPADY CESTOVNÍHO RUCHU

V sou asné dob bývají vzhledem ke stavu a ochran řivotního prost edí zd raz ovány negativní/neřádoucí vlivy cestovního ruchu na řivotní prost edí a -kody jím zp sobené. S turismem jsou v-ak v tomto sm ru spojena i pozitiva. Mezi n pat í (krom uspokojování pot eb náv-t vník): ochrana, tj. ur ítá p řrodní území mohou být na základ podn t z organizovaného cestovního ruchu prohlá-ena za chrán ná území, jejichř vyuřívání se podle stupn ochrany poté ídí ur ítým ádem, p í emř podobn jsou chrán ny i kulturní památky; uznání výjime nosti ur íté lokality prost ednictvím p ítomnosti zahrani ních turist , které má význam pro místní obyvatele; z turismu plynoucí p íjmy, jeř mohou být vyuřity v mén rozvinutých regionech nebo zemích a pro chrán ná území (cestovní ruch p edstavuje zdroj financí pro ochranu p řrodních a kulturních atraktivit); vytvá ení nových pracovních p íležitostí, coř podn cuje pot eba rozvoje turistického zázemí (infrastruktury); vznik, upev ování a zlep-ování pov domí o nutnosti ochrany řivotního prost edí na základ mj. setkání turist s nedotknutou p řrodou. (Zelenka a kol. 1995; Mourek 2000)

Y CESTOVNÍHO RUCHU

lených fakt lze říci, že samotná potěba (lovka (poznání, relaxace, odpočinku, výkonu, pohybu i jiná) ani moment jejího uspokojení jako takový nemají primární vliv na životní prostředí. To je ovlivováno zejména prostředí sloužícími k uspokojení a uspokojování potřeb a samotnými účastníky cestovního ruchu a jejich chováním, jednáním a aktivitami, viz dále.

Co se týče prostorového vymezení vlivu, nečekané dopady cestovního ruchu se nevztahují pouze na exotické destinace nebo na destinace s vysokou návštěvností. Obvykle jsou typické pro tyto typy destinací, a sice destinace, v nichž cestovní ruch tvoří významný podíl celkových lidských aktivit, destinace s křehkými ekosystémy a destinace se zranitelným společenským systémem místních komunit, jejichž životní styl se liší výrazně od životního stylu návštěvníků. Cestovní ruch však neprobíhá jen na prostředí samotné destinace, ale ovlivňuje i tranzitní oblasti (koridory a uzlové body) a oblasti, jež generují návštěvníky. (Pásková 2008)

Z aspektu provedení zapírají nečekané dopady cestovního ruchu na geografické prostředí jak aktivity a chování samotných návštěvníků (primárně), tak i realizace jejich skutečných i předpokládaných potřeb, včetně importu životního stylu návštěvníků do destinace, a vysoké nároky na komfort (nepřímě). Import se projevuje ve formě urbanizace, tj. místní nepřiměřené infrastruktury cestovního ruchu (hotelová zástavba, restaurace, supermarkety atd.), i v chování místních obyvatel vůči návštěvníkům (především v oblasti služeb). (Pásková 2008) Jiný přístup rozlišuje dopady operativní, jež jsou způsobeny provozem a aktivitami cestovního ruchu, a dopady konstrukční, tj. dopady výstavby infrastruktury cestovního ruchu. (Buckley a kol. 2000)

Konečně z pohledu obecně nepříznivých vlivů turismu na prostředí² je zvýšený tlak na zdroje, dochází ke znečištění a poškození přírodního prostředí a tím zhoršení životních podmínek pro faunu a floru (souvisí se ztrátou biodiverzity), jsou generovány odpady, vznikají nečekané sociální a kulturní dopady (dochází například k degradaci kulturního dědictví, k umělému osídlení) atd. Kromě toho se projevuje infrastruktura, ubytovací zařízení, dopravní komunikace apod. (Mourek 2000; Závodná 2010)

² Prostředím je zde myšleno fyzické prostředí (země, voda, vzduch, fauna, flora atd.) a socio-kulturní prostředí (lidé, jejich kultura, zvyky atd.). Mourek 2000, s. 257.

A CESTOVNÍHO RUCHU A ŽIVOTNÍ

Z hlediska procesuální, tj. procesu poskytování služeb turistům, lze v souvislosti se zátl ří životního prostředí zmínit jednotlivé kroky a s nimi spojené dopady. Jedná se o zábor půdy na stavbu ubytovacích, stravovacích a dalších zařízení cestovního ruchu, jejich výstavbu; o tvorbu turistických katalogů, publikací, průvodců apod.; o zatížení dopravních komunikací, spotřebu energie při cestě do cílové destinace, znečištění vzduchu, amortizaci dopravního prostředku; o produkci, následný sběr a zpracování odpadu; spotřebu energie při přípravě jídla, energetickou zátl při mechanické aktivitě atd. (Mourek 2000)

Při posuzování vlivu ubytovacích zařízení a s nimi spojených služeb na životní prostředí nelze hovořit pouze o dopadech souvisejících s provozem daných zařízení, ale je třeba zohlednit i jejich výstavbu (resp. přípravu v otázce kempů, táboření apod.) a rekonstrukce dané jednak stavem konkrétních ubytovacích zařízení, jednak poptávkou návštěvníků, jednak normami, předpisy atd. V neposlední řadě ovlivňuje životní prostředí i výběr místa pro stavbu, poněvadž se objevuje snaha přiblížit ubytovací zařízení určité atraktivitě, což s sebou přivede – v případě přírodních atraktivit nese další, převážně neřádné dopady (zábor půdy, odlesňování, hnojení).

Pro připomenutí, výstavba zahrnuje výrobu i přípravu materiálu, vybudování příjezdových komunikací a inženýrských sítí, dopravu těžké techniky a její provoz, dopravu materiálu, dopravu pracovníků a jejich dočasné ubytování, spotřebu energií, zajištění a odstranění stavebního odpadu, úpravu okolí atd. Podobné je to i v případě rekonstrukcí ubytovacích zařízení. V tomto ohledu se zdá být nejčastější formou ubytovacího zařízení kemp, avšak zde musí být akcentována nutnost dostatečného prostorového vymezení, individuální motorizovaný cestovní ruch a jiné neřádné faktory. Co se týče provozu ubytovacích zařízení, je třeba zohlednit nejen dopady spojené obecně s odpady a využitím inženýrských sítí, ale také dopravu personálu (v případě, že se nejedná o místní obyvatele nebo že ubytovací zařízení není součástí bydlení personálu), dopravu výrobků apod. Vícečetná je situace u stravovacích zařízení, kde však bude větší podíl zátl zejména zpravené dopravou (doprava personálu, surovin a produktů) a spotřebou energie při přípravě jídla. S neřádnými vlivy ubytovacích služeb souvisí i tendence poskytnout návštěvníkům

ní, na který jsou zvyklí ze zemí, oblastní , z nichž
ní respektováno p írozené/p vodní prost edí.

Doprava ovliv uje flivotní prost ední jak samotným provozem jednotlivých dopravních prost edk , tak i úpravou komunikací nebo výstavbou nových komunikací, které s ohledem na zaji-t ní pohodlí náv-t vník nez ídka zasahují do významných p írodních lokalit, a budováním dopravního „zázemí“ (tj. erpací stanice, odpo ívadla, parkovi-t , toalety aj.) v místech, kde není sou ástí p vodní infrastruktury.

P íznivé nejsou ani tendence týkající se dopravy. U lidí nar stá p t eba rekreace a regenerace v nedotknuté p írod , ale cesta do takové p írody se prodlužuje. Zárove se zvy-uje mobilita (cestovní intenzita) a tato skute nost se zdá být nejv t-ím problémem trvale udržitelného rozvoje. P -í turistiku nahrazuje cykloturistika, zejména v-ak nar stá individuální automobilová doprava. Dopravní slufby jsou levn j-í, nefl je jejich skute ná cena, a zát fl flivotního prost edí ve v t-in p ípad nehradí zne i- ovatelé. To vede konzumenty ke zvy-ené spot eba dopravních slufeb. (Mourek 2000)

3.2.5 ENVIRONMENTÁLNÍ DOPADY CESTOVNÍHO RUCHU

Environmentálními problémy a faktory cestovního ruchu se výrazn jí v na-í geografii zabývají odborníci p íblífln od roku 2000, av-ak po átky výzkumu, a to jak u nás, tak v zahrani í, sahají ufl do 70. let minulého století (nap . M. Havrlant 1968, ^{TM}Princová 1970). (Vystoupil a kol. 2011)

3.2.5.1 FAKTORY OVLIV UJÍCÍ P SOBENÍ CESTOVNÍHO RUCHU NA FLIVOTNÍ PROST EDÍ

P sobení cestovního ruchu na flivotní prost edí není vfdy stejné, nebo jeho intenzitu ovliv ují r zné faktory. Mezi n pat í po et turist (jednotlivci i malé skupiny versus velké skupiny) a stupe rozvoje cestovního ruchu, dále druh aktivit cestovního ruchu realizovaných na daném území (safari versus pozorování pták , p -í turistika versus jízda na terénních ty kolkách, pobyt na ekofarm versus ubytování v hotelu nejvy-í úrovn v rozvojové zemi), druh prost edí, které je

ruchu (msto versus chránné území), a kone n také
í cestovního ruchu v dané oblasti. (Mourek 2000)

3.2.5.2 TURISTICKÉ ZNE I T M NÍ

Vlivy cestovního ruchu na slofkky p írodního prost edí jsou ásto a (na rozdíl od dopad cestovního ruchu na socio-kulturní oblast) pom rn dlouho analyzovány. V zahrani ní literatu e se souhrn dopad zm n vyvolaných v p írodních slofkkách flivotního prost edí ve v t-í mí e cestovním ruchem ozna uje pojmem turistické zne i-t ní. Zde je na míst zmínit tzv. zp tnou vazbu, tj. v-echny slofkky turistického zne i-t ní sniflují potenciál daného území pro rozvoj cestovního ruchu (viz nífle). (Pásková 2008)

Z hlediska p vodu se rozli-ují dopady zp sobené cestovním ruchem a dopady jím zp sobené jen áste n . V p ípad turistických dopad na jednotlivé slofkky p írodního prost edí se sice jedná o dopady zm n vyvolaných cestovním ruchem, ov-em vyvolatelných zpravidla i rozvojem jakéhokoli jiného ekonomického odv tví, resp. lidských aktivit obecn . Druhá skupina zahrnuje dopady zm n, jeff cestovní ruch vyvolal jen áste n (aktivity místních obyvatel, zem d lství, pr mysl, nákladní doprava atd.). Cestovní ruch tedy p íspívá p ímo (bezprost ední dopady jeho aktivit) i nep ímo (spot eba zdroj , které byly vyt fleny, vyp stovány, zpracovány, vyrobeny, upraveny) ke zne i- ování v-ech sloflek p írodního prost edí. (Pásková 2008)

3.2.5.3 OVZDU T MÍ a EMISE

isté ovzdu-í pat í mezi základní p edpoklady turistické nabídky. I v R se za ínají n které turistické regiony a mikroregiony (mj. T Mava i Vyso ina) profilovat prost ednictvím ístého ovzdu-í. Zát fl ovzdu-í zp sobuje p edev-ím doprava a pouflívání sportovních pot eb (vodní skútry aj.), ale také vytáp ní ubytovacích, stravovacích a jiných za ízení cestovního ruchu. (Mourek 2000)

Cestovní ruch p edstavuje p ímý i nep ímý zdroj emisí. P ímo emise produkuje silni ní a letecká doprava, off-road cestovní ruch, no ní lyflování, provoz zábavních podnik , center a za ízení cestovního ruchu obecn , nep ímo zejména p í výstavb a provozu za ízení cestovního ruchu (mj. vytáp ní ubytovacích za ízení a jiných objekt poskytujících slufly) a provozu dopravních prost edk , pon vadfl se

hfl produkci nebo likvidaci vznikají emise (elektrická materiály atd.). (Pásková 2003; Pásková 2008)

D sledky vzniku a hromad ní emisí jsou následující. Emisemi skleníkových plyn (oxid uhlí itý, freony, vodní pára, metan atd.) uvol ovanými do atmosféry, vytvá ením odpadního tepla a sniflováním odrazivosti zemského povrchu (zábor p dy, odles ování apod.) p ispívá cestovní ruch ke globálnímu oteplování. Emisemi oxidu dusíku (NO_x), jeřl vznikají p i provozu moderních dopravních letadel, dochází k naru-ování ozónové vrstvy. Nedostate ná regula ní politika cestovního ruchu (usm r ování turistických tok prost ednictvím koordinace termín prázdnin, mimosezónních slev, dále stimulací k uřlívání ve ejné dopravy atd.) do ur itých míst, v ur itém ase a týkající s ur itého zp sobu cestování p ispívá (n kdy je p ímo p vodcem) ke vzniku neřládoucích smogových situací (zvlá- p i odjezdech a p íjezdech). Dále dochází ke zne i-ování povrchových i podzemních vod a p dy (viz nířle) a problém p edstavuje i zvý-ená hladina hlu nosti (nad 60 decibel) v místech, kde je vysoká náv-t vnost, v blízkosti leti- , dálnic, velkých kulturních, sportovní a jiných za ízení. Nadm rný hluk, který je druhem zne i-t ní, totiřl ru-í vývoj řlivé p írody. (Mourek 2000; Pásková 2003; Pásková 2008)

3.2.5.4 P DA a KRAJINA

Krajina je povařlována za nejd leřlit j-í prvek marketingového mixu v t-iny destinací. Reprezentuje danou destinaci, je jejím poznávacím prvkem, plní v-ak i regenera ní funkci. Dopady cestovního ruchu na p du obvykle zahrnují erozi a zhut ování p dy, v d sledku aktivit cestovního ruchu dochází řeřl ke zne i-ování p dy a výstavba infrastruktury jde ruku v ruce se zábořem p dy. Jestřle není cestovní ruch pat i n ízen a plánován, mohou být ohrořeny ekologicky nejcitliv j-í oblasti mok iny, ra-elini-t aj. (Mourek 2000; Pedersen 2002; Zelenka a kol. 2013)

Eroze probřhá nejen na povrchu p írodnin, ale i na povrchu řlov kem vytvo ených artefakt (sochy, stavby atd.). Existují i specifické druhy eroze, a sice eroze podzemní (jeskyn a dal-í podzemní útvary) a eroze pob eřří. P irozená eroze m řle být urychlena intenzivním p sobením řlov ka, v takovém p ípad se jedná o antropogenní erozi. Tu zap í i uje: pr chod lidí; roz-i ování a prohlubování cest; pro-řapávání paralelních nebo nových cest v okolí p írodních zajímavostí, památek a v místech, kde do-řo k naru-ení p vodní cesty; pohyb po nezpevn ných nebo

...kací a ve volné přírodě, tzv. seřep³, který může být i horolezecká aktivita (zářez od lan apod.); vodáctví, nebo může docházet k porůzování horninového podloží i vegetace dna vodních toků, litorální vegetace, přičemž i horninové vodní toky a plochy; chřez nebo dotyky obrůžující povrchů lovem vytvořených památek; výstavba infrastruktury cestovního ruchu atd. (Pásková 2008) S managementem cestovního ruchu je pak spojeno nevhodné trasování jako příčina eroze. Zde je účinné opatření nasnadě o změně trasy, zvláště u neodvodnitelných úseků. (Pásková 2003)

Zhutování přehrad je proces, při kterém se stlačuje přehradní voda (zejména tímto technikou), čím se snižuje množství vody a vzduchu v přehradě, což vede ke snížení retenční schopnosti přehrad (schopnost zadržovat vodu) a úrodnosti. (Pedersen 2002; Zelenka a kol. 2013)

V místech vysoké koncentrace návštěvníků nebo tam, kde není dostatečně připravená infrastruktura, se projevuje také výrazné znečištění přehrad odpadky, exkrementy, komunálním odpadem atd. (1 osoba vyprodukuje přibližně 1 kg odpadu denně). (Mourek 2000; Pásková 2008)

3.2.5.5 VODA

Voda představuje základní předpoklad existence turistických lokalit, přičemž je míněna nejen voda pitná, ale také voda užitková (mytí, sprchování, zavlažování zahrad a golfových hřišť, umělé zasněžování atd.) a voda sloužící k turistickým aktivitám (plavání, vodní sporty, rekreace u vody apod.). V souvislosti s provozem zařízení cestovního ruchu roste poptávka po pitné i užitkové vodě, přičemž v některých turistických oblastech se projevuje nedostatek pitné vody z důvodu jejího využití pro hotelová zařízení atd. (Mourek 2000; Zelenka a kol. 2013)

Velkým problémem, který je třeba při plánování cestovního ruchu též reflektovat, je znečištění povrchových a podpovrchových vod. Rizikovými jsou opožděná místa s velkým množstvím návštěvníků a nepřipravenou infrastrukturou. Konkrétně vodu znečišťuje vypouštění kalů a odpadních vod do potoků, řek, jezer, přehradních nádrží a spodních vod; oleje a paliva z lodí; hnojiva v blízkosti golfových hřišť atd. Koncevence uvedeného zahrnuje mj. výskyt patogenních

³ Mezi příjmy seřepu patří i nepřátelná schůdnost a svahy, překážky nebo zamokření, tyto vlivy však nezávisí na cestovním ruchu. Budování schůdnosti, včasné odstranění překážek a odvodnění cesty může zmíněné příjmy odstranit. Pásková 2003.

, zne i-t ní pevnými látkami, které vznikají erozí
řho ruchu i pohybem náv-t vník . To v-e ohrofluje
vodní faunu i flóru. Zne i-t ní vody m fle vést také k nadm rné eutrofizaci (cestovní
ruch zp sobuje eutrofizaci prost edí). (Pedersen 2002; Pásková 2008; Zelenka a kol.
2013)

3.2.5.6 EKOSYSTÉMY, VEGETACE, VOLN ĚIJÍCÍ DRUHY

Dopady cestovního ruchu na vegetaci se li-í podle typu vlivu (aktivity
náv-t vník , doprava, stavba a provoz ubytovacích a jiných za ízení atd.) a odolnosti
ekosystému (odolné jsou trávy a rákosy; odoln j-í je vegetace na otev ených loukách
nefl pod stromy atd.). Infrastruktura cestovního ruchu, resp. její p íprava m fle mít
p ímý negativní vliv na vegetaci. Vegetace je totiž odstra ována, následn dochází
k rozvoji eroze se sekundárními nep íznivými vlivy, nap . p ená-ení plevel a obecn
nep vodních rostlinných druh . (Pedersen 2002; Zelenka a kol. 2013) Vegetaci dále
po-kozuje p etífení mnoflství náv-t vník , jejich neukázn nost (nap . vybo ování
z tras), intenzita i forma turistických aktivit apod. (Pásková 2003)

Stavby ubytovacích za ízení a obecn vytvá ení infrastruktury cestovního
ruchu mají p ímý dopad i na zví ata, protofle mohou být po-kozována, i dokonce
odstra ována jejich p irozená stanovi-t . Také aktivity samotných náv-t vník
mohou m nit stanovi-t , migra ní trasy, místa lovu, hnízdi-t atd. voln ěijících
druh . Vodní řivo ichy a rostliny mohou ovlivnit proudy a vlny vytvá ené lodním
-roubem nebo lodí, pádla vodák apod., vodní řivo ichové mohou být lodní
dopravou zran ni i usmrceni. Cestovní ruch má vliv i na hmyz a malé bezobratlé
(vná-ení nep vodních druh í). (Pásková 2008; Zelenka a kol. 2013)

Zmín né zavle ení nep vodních druh (a ufl rostli, i řivo ich) p edstavuje
jeden z výrazných neřládoucích dopad , a to i v otázce cestovního ruchu
realizovaného v chrán ných územích. Nep vodní druhy mohou být do ur ité oblasti
zavle eny jak neúmyslnými aktivitami náv-t vník , kdy jsou semena rostlin,
mikroorganismy apod. p ená-eny na botách, od vu, v potravinách, uvnit trávicího
traktu i na povrchu dopravních prost edk , tak v dom , resp. úmysln , ímfl je
mín n rozptyl rostlinných a řivo i-ných druh do místních ekosystém z míst, kam
je umístili nap . provozovatelé za ízení cestovního ruchu proto, aby zvý-ili
atraktivnost místa (zahrady, parky, obory aj.). Extrémním p íkladem kontrolovaného

ké a zoologické zahrady a umle vytvoená safari.
í alochtonních druhů do chráněných území. (Pásková

2008)

Volně flující druhy jsou ohrožovány také myslivostí a rybolovem, resp. nelegálním lovem a rybolovem, jelikož může dojít ke změně stavu a dynamiky populace. Lovci a rybáři mohou kromě lovu vysadit nepůvodní druhy a tím zvýšit, nebo naopak snížit velikost populace lovených zvířat. (Zelenka a kol. 2013)

Návštěvníci mohou rušit (hlukem, vibracemi, vizuálně, obtížným chováním) všechny druhy zvířat, tedy nejen ty, které se staly předmětem jejich zájmu, a dopady mohou pokračovat i po kontaktu zvířete s návštěvníkem (např. nevláčí přistanou, nevlá se zklidní tepová frekvence). (Zelenka a kol. 2013) Míra rušení divokých zvířat pak závisí na konkrétním druhu zvířete. Některé druhy dokáží vyvinout velkou míru tolerance po porážce rušením lovem, jiné (např. ptáci) jsou schopny snést několik vyrušení, ale po překročení určité míry jejich tolerance mohou opustit hnízdo s mláďaty. Některé druhy dokáží tolerovat předvídatelné, opakované vyrušení (např. projíždějící automobily), náhodná vyrušení však netolerují. Citlivější druhy pak mohou zcela opustit navštívenou oblast, jiné druhy zůstávají stále (jeleni). Obecně v těchto případech zvířat bývají v otázce rušení citlivější. Na druhou stranu však problém představuje i zvyknutí si volně flujících druhů na lidi, v důsledku čehož se může změnit chování divokých zvířat, která mohou vyhledávat lidi z důvodu získání potravy. (Pedersen 2002; Zelenka a kol. 2013)

Z konkrétních zdrojů negativních vlivů na faunu a flóru lze zmínit například stavbu a provoz turistických dopravních zařízení (lanovek, vleků, sněžných rolb atd.), úpravu sjezdovek, umělé zasněžování, tvorbu cyklistických a pěších stezek, přístavy pro jachty a motorové čluny, výstavbu sportovních a rekreačních zařízení a v neposlední řadě také rozvoj nových sportů (mj. noční lyžování, snowboarding, river rafting, surfování, jízda na vodních skútrech). (Mourek 2000)

3.2.5.7 POŠKOZOVÁNÍ PŘÍRODNÍCH HODNOT A BIODIVERZITY

Jedná se o úmyslné poškození památek, o druh vandalismu způsobovaný návštěvníky, kteří vytvářejí vrypy nebo grafity na skalních a jiných přírodních útvarech, poškozují nebo sbírají vzácné živočišné i rostlinné druhy, nerosty, horniny, popř. fosílie. Toto chování se odráží v tzv. divokém turismu (lov zvířat a

) nebo tzv. loveckém turismu. Typickým projevem
zemích je tzv. hon za suvenýry a provozování
motorových lun a potápění (korálové útesy). V těchto zemích se také jejich
obyvatelé často snaží vydlat na cestovním ruchu lovem nebo trháním ohrožených
druhů. Biodiverzita a přírodní hodnoty mohou být poškozovány také v doměm
opomíjením environmentálních hledisek při výstavbě turistické infrastruktury ze
strany investorů a též při poskytování služeb cestovního ruchu. (Pásková 2008)

3.2.6 OPATŘENÍ NA OCHRANU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Rozvoj cestovního ruchu, který bude ohleduplný k životnímu prostředí a tím i
k vlastní budoucnosti cestovního ruchu na daném území, by měl být podpořen
legislativními opatřeními, racionizací území, zaváděním pokrokových technologií
v dopravě, recyklací odpadů, zvýšením ochrany památek. Tato opatření by měla být
doplněna změnou myšlení a motivace lidí, což se děje u nás dnes, nebo se zvyšuje
zájem o přírodní cestovní ruch a o formy a aktivity s ním spojené, a změnou
marketingové strategie, která nebude klást důraz na okamžitý a krátkodobý zisk, ale
bude akcentovat dlouhodobý rozvoj daného území uvádějící do souladu zájmy
místních obyvatel a cestovního ruchu. (Zelenka a kol. 1995)

Se zetelem k zátěži území způsobené aktivitami cestovního ruchu je možné
uvést konkrétní návrhy řešení. Množství emisí lze minimalizovat využíváním
alternativní dopravy, která zahrnuje síť cyklotras, železnice (eventuelně autobusy)
s dopravou kol, hromadnou dopravu apod., v případě vytápění je pak důležitá osvta
týkající se možností topení plynem, biopaliv, nízkoenergetického stavitelství atd.
Hluk je možné redukovat omezením počtu návštěvníků, osvetou a regulativy
provozování cestovního ruchu (snížení délky, produkce hudby atd.). Především
antropogenní erozi lze organizačně (snížení počtu návštěvníků) a technickými
opatřeními, též instalací zábradlí a případnými sankcemi. Seřazenými
neukáznými turisty mohou být sankce, osvetou umístění zábradlí, seřazením
skalních povrchů lze omezit vyloučením vstupu na vyhlídky za mokra a v zimě,
zpevněním povrchu (děrové lávky) a osvetou, záměrnému poškození skalních
povrchů by měly zabránit sankce a též osvetou. V případě poškození vegetace
mohou mít opatření organizační (snížení počtu návštěvníků, vstup jen s průvodcem) i

vání a rušení flivé p írody lze zabránit sankcemi, ání cestovního ruchu. Eutrofizaci prost edí se zamezí

(nebo se alespo sníží) organiza ními opat eními, mj. snížením po tu náv-t vník , dopravními omezeními, a technickými opat eními. (Pásková 2003)

Co se tý e vlivu samotných náv-t vník , p i ochran flivotního prost edí lze vyuffít zji-t ní, fle se náv-t vníci chovají p edvídateln , tj. fotografují stejná místa, chodí po stezkách, nebo naopak mimo nevyhovující stezky atd. Na základ toho je možné p edpov d t dopady jejich aktivit, a tedy i ídit a regulovat toky náv-t vník jak kvalitou a promy-leným vedením stezek, tak propracovaným informa ním, rezerva ním a pr vodcovským systémem, jelikofl v t-í skupiny zpravidla zp sobují v t-í dopady na prost edí. (Pedersen 2002)

3.2.7 VLIV STAVU flIVOTNÍHO PROST EDÍ NA CESTOVNÍ RUCH

Vý-e byly nastín ny dopady cestovního ruchu na flivotní prost edí, av-ak mezi cestovním ruchem a flivotním prost edím je vzájemná vazba, tudífl stav flivotního prost edí p sobí téfl na cestovní ruch. Neregulovaný cestovní ruch ne-etrnou formou, nadm rnou intenzitou a nadm rným tempem svého rozvoje spot ebouvává p edev-ím neobnovitelné a ásto jediné zdroje. (Pásková 2008) Toto nefláducí/negativní p sobení cestovního ruchu se ozna uje jako „efekt turistické pastiõ. Cestovní ruch toti fl v takovém p ípad znehodnocuje svými podnikatelskými aktivitami sv j vlastní kapitál (kulturní a p írodní hodnoty destinace) a tím i p edpoklady pro sv j ekonomicky, ekologicky i spole ensky udrflitelný rozvoj. Intenzita dopadu tohoto efektu je dána zejména následujícími faktory: relativní náv-t vností, vztahující se na po et obyvatel nebo na rozlohu destinace; sezónností; zranitelností ekosystém ; mírou ekonomické závislosti rezident na cestovním ruchu; kvalitou destina ního managementu. (Zelenka a Pásková 2012)

Mourek (2000) efekt, kdy nefláducí dopady cestovního ruchu p sobí i zp tn , ozna uje jako „ní ení turismu turismemõ. Aby tato tendence mohla být minimalizována, je t eba chápat cestovní ruch jako pr ezovou disciplínu, je fl zahrnuje odv tví dopravy, zem d lství, stavebnictví, potraviná ský pr mysl, ochranu flivotního prost edí atd., p i emfl na tento systém p sobí i áda externích faktor , a

o obyvatel zejména ve vyspělých zemích, přibývání
vace nebo postupující urbanizace. Zmíněné faktory
vedou k růstu poptávky, čímž vznikají nedostatky v kapacitách a infrastruktuře. To
má za následek jejich odstranění, doprovázené lepší prodejní politikou a následně i
lepší vyutilitací kapacit, optovně zvýšení poptávky atd. (Mourek 2000)

Co se týče vlivu konkrétních nefádoucích/negativních dopadů na cestovní
ruch, globální oteplování může ohrozit cestovní ruch v p ímo ských zemích a na
malých ostrovech zvýšením mo ské hladiny, v lyflaských st ediscích se mohou
zhoršit sn hové podmínky. Tředy na biodiverzitu a poškození krajiny mohou vést ke
zmenění návšt vnosti (v Ř nap . severní echy). Odradit turisty může i lokální
znečištění ovzduší z sobené m stským provozem (viz Ostravsko). Rozvoj
cestovního ruchu může být ohrožen i znečištěním, i dokonce nedostatkem vody.
Práv dostatek pitné vody bude v budoucnosti limitujícím faktorem pro rozvoj
turistického pr myslu. (Mourek 2000)

3.2.8 FORMY CESTOVNÍHO RUCHU TRÉNÉ K ŽIVOTNÍMU PROST EDÍ

Mezi formy cestovního ruchu, které by m ly být étrné k životnímu prost edí,
pat í p írodn orientovaný cestovní ruch, ekoturismus, agroturismus,
ekoagroturismus, geoturismus, cykloturistika a p í turistika. Kondicionál je uveden
zám rn , nebo ne vřdy tomu tak nutn musí být. Vřdy totiž záleží na motivaci
ú astník a na konkrétní realizaci vybrané formy cestovního ruchu. Nap . p i
zkoumání environmentálních dopadů hipoturistiky, jeřl je zahrnována mezi étrné
formy cestovního ruchu, v chrán ěných územích bylo zjišeno, že i malý počet jezdců
na koních (80-100 za rok) způsobuje výraznou erozi cest a jejich degradaci.
(Siikamäki a kol. 2006; Zelenka a kol. 2013)

3.2.8.1 P ÍRODN ORIENTO VANÝ CESTOVNÍ RUCH

Forma cestovního ruchu, jejířl ú astníci jsou motivováni p írodou, jejím
poznáváním a proci ováním. Sm ůje do p írodních, lidskými aktivitami minimáln
naru-ených oblastí, do míst vhodných k pozorování plan rostoucích rostlin a voln
řijících řivo ich . Speciálním typem p írodn orientovaného cestovního ruchu je

motivací p írodou lze zmínit i bioturismus, tj. cestovní hodnotách, na zachování p írodního prost edí a na individuální odpovědnosti návštěvníků zachovat p írodní prost edí. (Zelenka a Pásková 2012)

3.2.8.2 EKOTURISMUS

Ekoturismus je založen na motivaci jeho účastníků využít chráněných výtvor p írody, p írodních rezervací, kulturních památek, akcí a sociálního prost edí místní komunity (ještě flíje v p írodním prost edí), národních parků a dalších p írodních atraktivit takovým způsobem, aby nebyly cestovním ruchem narušovány. Ekoturismus je ve své pravé podobě spíše biocentrický než antropocentrický, u účastníků a aktérů prosazuje environmentální etiku s dodržováním environmentálních úvah domlého chování, nedegraduje p írodní zdroje a nenarušuje p írodní ani kulturní a sociální procesy. Z ekoturismu musí mít p íroda a místní komunita prospěch. Tento typ cestovního ruchu se zakládá na kvalitních znalostech i profítku a soust edí se na vztah návštěvníka k p írodě než na p írodu samotnou. Ekoturisté respektují vlastnosti p írody, tudíž neokávají, ale bude p íroda už pro sobě jejich pohodlí. Typická je bezprost ední zkušenost s p írodním prost edím. V rámci ekoturismu se realizují různé ekoturistické aktivity, které mají relativně malý vliv na ekosystémy, například p íturistika, cykloturistika, fotografování, pozorování volně flíjících flivořích, survival (tj. sportovní aktivita, jejíž účastníci jsou motivováni vyhledáváním a zvládáním extrémních situací, poznáním hranic vlastních fyzických i psychických možností; součástí bývají dovednosti p ížití osamoceni nebo v menších skupinách v p írodě). Významným potenciálem pro rozvoj ekoturismu disponují rozvojové země, v České republice představuje typickou „ekoturistickou“ destinaci Národní park Třemšín. (Butler 1992; Zelenka a Pásková 2012)

3.2.8.3 AGROTURISMUS

Název agroturismus označuje turistické i rekreační pobyty na venkově na rodinných farmách, jejichž hlavní náplní je poznávání alternativního způsobu flivota v blízkém kontaktu s p írodou, p ímá spoluúčast na zemědělských činnostech, aktivní odpovědek, poznávání p írodních technik výroby potravin, jízda na koni, chov hospodářských zvířat apod. Agroturismus, který je rozvíjen především v Evropě,

d sm ování k udržitelnému cestovnímu ruchu s
potřeba budovat nové infrastruktury, vyúřívají se
existující zdroje a místní suroviny), socio-kulturním i ekonomickým. Agroturismus
má pozitivní vliv na tvá krajiny, na proces vytvá ení, udržování a zvelebování
kulturní krajiny (tzv. krajino tvorba). (Zelenka a Pásková 2012)

3.2.8.4 EKOAGROTURISMUS

Tato forma cestovního ruchu zahrnuje pobyty na rodinných farmách, jeřl se
zabývají alternativním (ekologickým) zem d lstvím. Mezi aktivity náv-t vník pat í
p edev-ím degustace a konzumace alternativn p stovaných a upravených potravin
ze zdroj farmy, seznámení se s pracovními postupy, práce na farm , pozorování
zví at a pé e o n . (Zelenka a Pásková 2012)

3.2.8.5 GEOTURISMUS

Geoturismus je zalořen na poznávání vývoje Zem prost ednictvím aktivního
profitku v geologicky zajímavé krajin s významným geologickým d dictvím, kdy
hlavními atraktivitami jsou tzv. geotopy a s nimi související geostezky. Geoturismus
charakterizují profesionální populárn -nau né výklady geopr vodce i názorné
animace. Je realizován v geoparcích, ve skalních m stech, v paleontologicky
zajímavých územích a bývalých hornických oblastech a v jeho rámci probíhá nap .
amatérské rýřlování zlata, montanistika (tj. náv-t va hornických oblastí a nalezi-
s mořnostmi sb ru minerál , zkamen lin, hornin atd.), poznávání kulturní historie
krajiny (náv-t va archeoskanzen , ekomuzeí apod.), georafting. (Zelenka a Pásková
2012)

3.2.8.6 CYKLOTURISTIKA

Z hlediska forem cestovního ruchu se jedná o aktivní cestování zam ené na
poznávání p írodních a společenských zajímavostí v ur ité oblasti na kole.
Cykloturisté vyúřívají komunikace se zpevn ným i p írodním povrchem (n kdy je
jízda na kole kombinována s vlakovou dopravou) a pořadují atraktivní prost edí a co
nejvy-í bezpečnost. Cykloturistika se sice adí mezi formy relativn -etné
k řívotnímu prost edí, ale vzhledem k eroznímu p sobení není vhodné ji provozovat

3.2.8.7 PĚŠÍ TURISTIKA

Účastníci pěší turistiky volí tuto formu cestovního ruchu jednak kvůli aktivnímu pohybu v přírodě, jednak pro bezprostřední kontakt s přírodou. Hlavní náplní pěší turistiky je chůze v přírodě, jež může být i pohybem mezi výchozími body i atraktivitami doplněná jiným druhem dopravy. Je možné i součástí jiných forem cestovního ruchu, například ekoturismu, geoturismu, silvoturistiky (pohyb v lesním prostředí a jeho poznávání), přírodního turismu. Jejími variantami jsou například nordic walking, horská a vysokohorská turistika, tramping atd. V České republice pěší turistiku významně podporuje Klub českých turistů, a to prostřednictvím budování a udržování kvalitního značení husté sítě pěších tras a dalších druhů stezek. (Klub českých turistů; Zelenka a Pásková 2012)

3.2.9 TRVALE UDRŽITELNÝ ROZVOJ CESTOVNÍHO RUCHU

V závěru teoretické části je vhodné zmínit a stručně definovat pojem udržitelný cestovní ruch. Udržitelný cestovní ruch je takový cestovní ruch, který díky koncepčnímu rozvoji a plánování dlouhodobě nenarušuje přírodní, kulturní a sociální prostředí. Jeho cílem je naopak ochrana a zachování životního prostředí ve všech jeho aspektech a respektování životního stylu místních obyvatel. (Zelenka a Pásková 2012) Trvale udržitelný rozvoj cestovního ruchu lze definovat jako etné zacházení s přírodou, které je sociálně únosné a hospodářsky vitální a jež zaručuje dlouhodobý rozvoj. Předpokladem udržitelnosti je obnovitelnost zdrojů a skutečnost, že zůstane regenerační schopnost přírodního zdroje zachována. (Mourek 2000)

A STUDIJNÍHO ÚZEMÍ

NÁRODNÍ PARK TĚMAVA

Národní park jako p írodní „ostrov“ a protipól intenzivn vyufflvaných krajín zprost edkovává lov ku krásu, sílu i „slabost“ p írody a poznání jejich zákonitostí.

4.1 ZÁKLADNÍ ÚDAJE

Národní park (dále NP) TĚmava se nachází na jihozápad ěské republiky v samém srdci poho í TĚmava. Rozkládá se v relativn úzkém, tém 70 km dlouhém pásu podél státních hranic se Spolkovou republikou N mecko a s Rakouskem od fielezné Rudy po Zadní Zvonkovou u Lipenské p ehrady. NP TĚmava je nejv t-ím národním parkem ěské republiky i celé st ední Evropy má rozlohu 68 064 ha. Jeho ochranné pásmo tvo í Chrán ná krajinná oblast (dále CHKO) TĚmava, jejíž rozloha (nepokrytá NP) je 99 624 ha. Tato dv území jsou spole n s n meckým Národním parkem Bavorský les sou ástí jedine ného evropského p írodního celku, tzv. Zelené st echy Evropy i Zeleného srdce Evropy, který UNESCO vyhlásilo v roce 1990 biosférickou rezervací. NP TĚmava byl vyhlá-en 20. b ezna 1991 na ízením vlády ěské republiky . 163/1991 Sb. (Rubín a kol. 2003; Správa Národního parku a Chrán né krajinné oblasti TĚmava, dále SNP a CHKO^{TM})

TĚmava je lesnaté poho í s náhorními plochami (plán mi) s pomístn vystupujícími vrcholy a hlubokými údolími (údolí K emelné a Vydry). Lesy jsou fenoménem celého poho í i NP, spole n s bavorskou a rakouskou ástí p edstavuje TĚmava nejv t-í st edoevropský komplex les . Na pláních, které TĚmavu rovn fl charakterizují, se nacházejí nejcejn-j-í území, a to ra-elini-t vrchovi-tního typu, nesoucí místní ozna ení slat . NP TĚmava tedy zahrnuje území rozsáhlých typických st edoevropských horských ekosystém . P edstavuje mozaiku zbytk pralesovitých porost , zmín ných unikátních ra-elini- a ra-elinných luk, sukcesí zarostlých ploch po bývalém osídlení, ledovcových jezer, vodních tok a p edev-ím les . (Bláha a kol. 2003) Vyjád eno v procentech: 80 % plochy NP TĚmava je zalesn no, 20 % p edstavují nelesní pozemky, a sice zem d lská plocha, vodní plochy a toky, ostatní plochy a zástavba, která zabírá 66 ha plochy. Nejniř-ím bodem NP je údolí Otavy u Rej-tejna (570 m n. m.), nejvy-ím Plechý (1 378 m n. m.). (SNPaCHKO^{TM})

v t-í, severozápadní část NP Tmava k Plze skému
část k Jiho eskému kraji. Správa NP Tmava sídlí
spole n s CHKO Tmava ve Vimperku. (Rubín a kol. 2003) Konzulta ními a
iniciativními orgány Správy NP a CHKO Tmava je Rada NP Tmava a Výkonný
výbor Rady NP Tmava. (Výro ní zpráva 2013) Na území NP Tmava se
v sou asné dob nachází katastry celkem 22 m st a obcí⁴ a trvale zde žije p ibliřn 2
000 lidí. (Adresá m st a obcí na území NP Tmava)

Z historického hlediska byl pro NP Tmava d leřitý rok 1948, kdy
komunistický režim spustil „řeleznou oponu“ a tak ka celá Tmava se zm nila na
pohrani ní pásmo, jeřl nebylo p ístupné civilním osobám. Do-řo k vyst hování
obyvatelstva z centrálních částí Tmavy, opu-t né vesnice byly zni eny a z jádra
Tmavy se stala zcela neobydlená oblast. Tento krok m l dvojí efekt: na jedné stran
se zde zastavil normální řivot v etn turistického ruchu, na stran druhé uzav ení
oblasti ochránilo p írodu a prost edí p ed nep íznivými vlivy lidských řinností.
(Rubín a kol. 2003)

V sou asné dob je hlavní funkcí NP Tmava zajistit v souladu s
celosv tovým posláním národních park ů ochranu p írozených p írodních proces ů a
dostatek prostoru pro ochranu a uchování druhové a genetické rozmanitosti (plan
rostoucích rostlin, voln řijících řivo ich atd.) a pro zachování charakteristického
vzhledu krajiny. NP Tmava by m l rovn řl napl ovat v decké a výchovné cíle.
Krom toho by m l zp ístupnit své území turist m, náv-t vník m a výletník m
takovým zp sobem, který nebude po-řozovat řivotní prost edí. (Zákon ř. 114/1992
Sb., o ochran ě p írody a krajiny; Rubín a kol. 2003)

4.2 řIVÁ A NEřIVÁ P ÍRODA

Geologická prozkoumanost území NP i celé Tmavy je celkov ě na nízkém
stupni, teprve v posledních letech dochází ke zvý-ení geologické aktivity. Z
regionáln ě geologického hlediska je území NP Tmava budováno dv ěma základními
geologickými celky, a to moldanubikem a moldanubickým plutonem.

⁴ řmenovit ě : Hartmanice, Horní Planá, Ka-perské Hory, Volary, řelezná Ruda, Rej-t řn, řachrov,
Štrářnř, Borová Lada, Horní Vltavice, Horská Kvilda, Kvilda, Lenora, Modrava, Nicov, Nová Pec,
Nové Hut ě, Prá-řily, Srnř, Stachy, Štoflec, řielnava. (Adresá m st a obcí na území NP Tmava)

nejrozsáhlejší a nejstarší pohorie strednej Evropy s
východných plošín, jeft sa nachádzajú v rôznych úrovniach v
nadmořské výšce nad 1000 m n. m. Tyto plošiny se zachovaly v její centrální části a
(jak již bylo výše řečeno) nazývají se moravské pláně. Pohorie má odlehlou
geomorfologickou pozici v rámci hlavních evropských erozních bází.

Podnebí má úmavná (a NP úmavná) celkově horský charakter s převahou
kyselých substrátů, vyznačuje se i určitými zvláštnostmi, které ji po přirodovdecké
stránce odlišují od jiných pohorií. Růž se významně odrážejí i v charakteru
podněho pokryvu. Jedná se zejména o velkou střední nadmořskou výšku území, která
jen v nepatrných úsecích klesá pod 600 m n. m., a vylučuje tak významnější
uplatnění pod nížších poloh, dále o relativně zarovnaný povrch (převážně v
centrální části území) a konečně ve srovnání s jinými pohorími střední Moravy o
celkově mírnější klima. Zdejší podnebí má přechodný ráz, uplatní se zde vlivy
oceánského i kontinentálního klimatu, v důsledku čehož jsou zde v průběhu roku
poměrně malé teplotní výkyvy a poměrně vysoké srážky.

Systém přirozených povrchových vod NP úmavná je tvořen prameništěmi a
řekami, sítí vodních toků a ledovcovými jezery. Tento systém doplňují umělé
vodní díla, konkrétně plavební kanály a náhony a umělé nádrže (bývalé plavební,
rybochovné nebo přehrady). Celé území NP úmavná je zahrnuto do Chráněné oblasti
přirozené akumulace vod (CHOPAV), kde se uplatní ochranná opatření, jejichž
cílem je zabránit snižování vodního potenciálu území, nepříznivým změnám jakosti
vod a takovým zásahům do přirodních poměrů, které by mohly negativně ovlivnit
vodohospodářskou funkci území (přirozená retenční schopnost a možný zdroj pitné
vody).

Úmavná květena a rostlinstvo představují typickou ukázkou středohorské
středoevropské flóry a vegetace, mají však i svá specifika, daná zejména relativní
blízkostí alpského vysokohorského masivu. Převládajícím typem vegetace je vegetace
lesní, jejíž přirozený charakter byl do značné míry pozmeněn dlouhodobým
lesnickým hospodářstvím. Následkem toho lze na dotčeném území nalézt jak silně
pozmeněnou společenstva, tak přirod blízké zbytky lesních porostů. Floristické
bohatství úmavná nespočívá ve vysoké početnosti a rozmanitosti druhů (poněkud
uniformní ráz je způsobován spíše antropogenními než přirodními vlivy), ale

znorodých prvků a též v dochování unikátních
reálných stanovišť (rašelinit, jezerní kary).

Ťmava je rovněž domovem mnoha druhů flivyich, především p vodní
středoevropské lesní fauny. V těchto druhů vázaných na les se udržela, chybí zde
pouze velcí predátoři (medvěd, vlk). Výjimkou je rys ostrovid, který dnes na Ťmav
trvale žije. Charakteristické pro lesy vyšších poloh je hlavně zastoupení ptáků s tzv.
boreomontánním rozšířením (tetřev hlučec, tetřev obecný, jeábek lesní ad.).
Unikátní a nejcennější druhy NP Ťmava představuje reliktní a endemité
entomofauna izolovaných Ťmavských ekosystémů, zvlášt rzných typů rašelinit.
isté vodní toky jsou pak v horních oblastech nejvýznamnějším územím výskytu
vydry říční v české republice. (Bláha a kol. 2003; SNPCHKO^{TM}2005; SNPACHKO^{TM})

4.3 NP ŤMAVA A CESTOVNÍ RUCH

NP Ťmava představuje v první řadě pirodní atraktivitu, tedy primární zdroj
cestovního ruchu, proto lze p edpokládat, že návštěvníky, turisty i výletníky pívadí
do této oblasti zejména vývojov prvotní motivace moderního cestovního ruchu, a
sice fyzická a psychická relaxace, jež je spojena s potřebou klidu, odpoínku, pohybu
atd. Pítahujícím faktorem je v p ípadě NP Ťmava především potřeba poznání.

4.3.1 ORGANIZACE CESTOVNÍHO RUCHU

NP Ťmava je součástí turistické oblasti Ťmava-východ (oblast . 6), která
společně s turistickou oblastí Chodsko tvoří samostatný turistický region⁵ Ťmava.
(Regionální informační servis) Cestovnímu ruchu se v Jiho českém kraji vnuje odbor
marketingu a vnějších vztahů (oddělení marketingu a cestovního ruchu) Krajského
úřadu Jiho českého kraje, na území Plzeňského kraje zajišťuje veškerou činnost
týkající se cestovního ruchu Krajský úřad Plzeňského kraje, konkrétně odbor kultury,
památkové péče a cestovního ruchu (oddělení cestovního ruchu). Zmíněnými kraji je
podporována a financována obecně prospěšná společnost Regionální rozvojová
agentura Ťmava⁶, která se vnuje turismu na Ťmav, tedy i na území NP Ťmava.

⁵ česká republika má 15 turistických regionů, které jsou rozděleny do 43 turistických oblastí.

⁶ Regionální rozvojová agentura Ťmava představuje zájmové sdružení právnických osob. Její
filosofií je vnímat Ťmavu jako celek, zabývá se tedy záležitostmi NP Ťmava, problematikou NP
Ťmava, pomocí v těchto místních malých obcích. (Regionální rozvojová agentura Ťmava)

patí například zpracování strategických dokumentů (Cestovní ruch na Třemšíně), pomoc při přípravě projektů sloužících k rozvoji regionu Třemšíně, propagace regionu, souinnost se zahraničními subjekty v rozsahu agentury. Z aspektu životního prostředí je podstatný koncept Cestovní ruch na Třemšíně, jenž vnuje pozornost otázkám rozvoje a kvality turismu na Třemšíně a otázkám jeho vztahu k životnímu prostředí a ochraně přírody. (Petříková a kol. 2012)

4.3.2 CHARAKTER CESTOVNÍHO RUCHU

Do NP Třemšíně cestují lidé primárně kvůli turistice a různým možnostem aktivního sportovního vyžití, dále z důvodu relaxace, poznávání přírody a krajiny a v neposlední řadě kvůli zdravému prostředí, klidu a tichu. Cestovní ruch zkoumané oblasti se tudíž orientuje na tyto hlavní cílové skupiny návštěvníků (jak tuzemských, tak zahraničních), a sice na aktivní milovníky přírody, na sportovce a aktivně orientované jedince, na zájemce o klasickou rekreaci a odpočinek, na rodiny s dětmi a seniory. (Pracovní skupina „Cestovní ruch v regionu NP Třemšíně“, dále jen PSCRRNP^{TM}, 2011) Tato skutečnost je uvedena proto, že s ohledem na ni lze do určité míry předpokládat, jakým způsobem se budou tyto osoby na území NP chovat a jak budou jednat (například v otázce pohybu po vyznačených trasách, zacházení s odpady, vyrušování zvířat).

Zde je vhodné zmínit, že v současné době se nabídka produktů třemšínského cestovního ruchu markantně zaměřuje na dvě hlavní sezónní období (letní a zimní), přičemž adekvátní nabídka pro mimosezónní období, například ve formě tzv. měkkých aktivit (programová nabídka, marketingová podpora mimosezón), v NP Třemšíně chybí. Stejně je to i v případě infrastruktury špičkovém pořízení, která není vybudována v dostatečné kapacitě, tj. nabídka zařízení a aktivit, jež lze vykonávat za nepříznivého počasí, je nedostatečná a nepokryje poptávku. Totéž platí i pro infrastrukturu pro děti. (PSCRRNP^{TM}2011)

Co se týče délky pobytu, v letním období se obvykle jedná o týdenní pobyty, v zimě převládají pobyty krátkodobé, většinou víkendové. I v NP Třemšíně se pak projevuje stejná tendence cestovního ruchu, a sice zkracování pobytů. (PSCRRNP^{TM}2011)

chu v NP ^{TM}umava jsou Modrava, Srní, Kvilda a Nová
Prá-ily, okrajový Stoflec a další sídla. (Rubín a kol.

2003)

4.3.3 ZDROJE CESTOVNÍHO RUCHU

^{TM}umava je díky svým přírodním atraktivitám jednou z turisticky nejvyhledávanějších rekreačních oblastí cestovního ruchu. Turismu se v této souvislosti přisuzuje značný význam i do budoucnosti, jeho rozmach je spojen se zcela novými rozvojovými tendencemi pro celé území ^{TM}umavy. (PSCRRNP^{TM}2011) Mezi nejoblíbenější přírodní turistické atraktivity nacházející se na území NP ^{TM}umava patří jezera ledovcového původu Laka, Prá-ílské a Plešné; fidarecké jezírko; přístupné slat ⁷ Tříjezerní, Jezerní a Chalupská; údolní rašeliniště Mrtvý luh; pramen Vltavy; cesta podél řeky Vydry (tzv. Povydří); dále řeky Kamelná a Otava; soutok Kamelné a Vydry, kde stojí železná pila; vrchol Poledník se stejnojmennou rozhlednou; nejvyšší bod české části pohorie Plechý (1 378m); vrchy Luzný, Roklan, Trojmezský, Trojmezská a Třístolník; Jezerní hora a Jezerní stěna; rozsáhlý balvanový pokryv Kamenné moře; vyhlídky Klostermannova u Srní a Stifterova nad Plešným jezerem; Trojmezí, tj. místo, kde se stýkají hranice tří států; poutní místo Vintíova skála a Stoflecká skála s poutní kaplí. (Rubín a kol. 2003; RRA^{TM})

Území samotného NP ^{TM}umava nedisponuje bohatou nabídkou atraktivit vytvořených člověkem, avšak v ^{TM}umavském prostředí se nachází velké množství těchto památek. Z kulturně-historických památek a technických atraktivit NP lze zmínit například vodní nádrž Lipno, jež leží na hranici NP a CHKO ^{TM}umava; Schwarzenberský plavební kanál a Vchynicko-tetický plavební kanál; samotu Bězník; zaniklou, nejvýše položenou osadu na ^{TM}umavě Bučinu; zaniklou obec Knířecí Plán; zíceninou hradu Kunflvart; ruiny nejvýše položeného keltského hradiště v údolích nazývané Obří hrad; keltský skanzen Archeopark Prá-ily; botanickou zahradu v Prá-ilech; Jízdárnu Srní; Muzeum ^{TM}umavských lokálek. (Rubín a kol. 2003; RRA^{TM})

⁷ Největší komplex slatí na ^{TM}umavě, a sice Modravské slatě, které mají rozlohu 3 615 ha, ve vlastní zatím přístupný není.

CESTOVNÍHO RUCHU

traktivit a skute nost, fle se jedná o chrán né území, ur ují st flejn í formy cestovního ruchu na území NP ^{TM}ávava. V lét p evafluje p -í turistika a její varianty (nordic walking, horská turistika atd.), cykloturistika a její varianty (horská cyklistika, terénní cyklistika), vodácká turistika a poznávací turistika, v zim turistika lyfla ská a zimní sporty (zejména severské lyflování, mén alpské lyflování a snowboarding) a také p -í a poznávací turistika. Objevuje se rovn fl hipoturistika i wellnes. Specifické postavení má v NP ^{TM}ávava lovecká turistika (myslivost a rybá ství). (PSCRNP^{TM}2011)

PDF Complete

*Your complimentary use period has ended.
Thank you for using PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features](#)

se literární re-er-e vyufflívá metody komparace a kompilace, na jejichfl základ jsou formulovány obecné poznatky. Ty jsou aplikovány na zkoumané území, tedy prost ednictvím metody dedukce se ur ují jednak potenciální dopady forem a aktivit cestovního ruchu nej ast ji realizovaných na dot eném území na jeho prost edí, jednak vztah t chto forem a aktivit k flivotnímu prost edí. Prost ednictvím analýzy dostupných dokument a osobních zku-eností a pomocí následné syntézy zji-t ných informací jsou definována stávající opat ení, kterými by m ly být regulovány zmín né dopady. V záv re né ásti (p i shrnutí, zhodnocení a p i formulování možných e-ení a zm n) se uplat ují metody induktivní, deduktivní a syntetické.

6.1 OPAT ENÍ NA OCHRANU ŽIVOTNÍHO PROST EDÍ NP TUMAVA

Opat ení na ochranu p írody a životního prost edí NP Tumava v souvislosti s formami a aktivitami cestovního ruchu lze rozdlít do dvou základních skupin, a sice obecná opat ení a specifická opat ení týkající se jednotlivých forem (pop . aktivit) turismu na území NP Tumava.

6.1.1 OBECNÁ OPAT ENÍ

Mezi obecná opat ení mající za úkol chránit prost edí NP Tumava je možné za adit samotné legislativní zakotvení ochrany NP, dále tzv. zonaci území NP Tumava, vybudování informa ních st edisek a center a též z ízení informa ní a stráfní služby.

6.1.1.1 LEGISLATIVNÍ ZAKOTVENÍ OCHRANY NP TUMAVA

Lidská innost, a tedy i turistika v NP Tumava je v legislativní rovině regulována zákonem . 114/1992 Sb., o ochran p írody a krajiny, konkrétn § 16, který formuluje základní ochranné podmínky národních park , a § 87, jenž se zabývá odpovědností, tj. definuje p estupky a sankce. Samotná Správa NP Tumava vydala podle § 19 tohoto zákona náv-t vní ád, jenž p ímo stanovuje podmínky pro turistické, sportovní a rekrea ní aktivity osob na území NP Tumava v etn vyhrazení míst pro n které innosti. Náv-t vní ád má povahu obecn závazného právního p edpisu a (není-li stanoveno jinak) vztahuje se na v-echny osoby, které se zdrflují na území NP nebo zde vykonávají n jakou innost. Rybolov a rybá ství v rybá ských revírech NP pak reguluje je-t rybá ský ád. V neposlední ad se p edpokládá, že osoby, které se pohybují na území NP Tumava, budou mimo zmín ných dokument respektovat ostatní normy i ur itý úzus v chování v chrán ných územích.

6.1.1.2 ZONACE ÚZEMÍ

Za elementární opat ení týkající se ochrany NP Tumava a jeho životního prost edí nejen v otázce cestovního ruchu lze považovat tzv. zonaci území NP Tumava, tj. systém chrán ných lokalit s adou omezení, který e-í blif-í ochranné

í. Správa NP Třemšava vnímá zonaci jako nutný
cké stability krajiny. Vymezeny byly tři zóny: I. zóna
ó p ísná p írodní, II. zóna ó ízená p írodní, III. zóna ó okrajová. První zóna zahrnuje
nejcenn j-í a nejstabiln j-í území s p írozenými ekosystémy, a sice pralesovité
zbytky les , mok ady a vrchovi-tní ra-eliny. (SNPaCHKO^{TM}) *Cílem je uchování i
obnova samo ídicích funkcí ekosystém a omezení lidských zásah do p írodního
prost edí k udržení tohoto stavu.* (Na ízení vlády eské republiky . 163/1991,
kterým se z izuje NP Třemšava a stanoví podmínky jeho ochrany) Toto území je tedy
ponecháno p írozenému vývoji, tzn. není ovliv ováno lov kem. Jeho souhrnná
rozloha íní p íblifn 9 000 ha, tedy cca 13 % z celkové rozlohy NP. Turisté a
náv-t vníci se mohou v t chto oblastech pohybovat pouze po vyzna ených trasách,
nesm jí sbírat lesní plody a houby, koupat se v jezerech atd. Správa NP Třemšava bývá
asto kritizována za rozkouskování první zóny do malých izolovaných ploch, jeřl
podle mín ní odborník nemohou pln zajistit hlavní úkoly ochrany, a za zásahy do
lesních porost v této zón p íboji s lesními -k dci.⁸ (Rubín a kol. 2003)

Druhou zónu tvo í zbývající p evářlná ást lesních a ostatních ekosystém
s r zným stupn m skladby a stavu porost (od p vodních p es zm n né afl po siln
po-kozené a geneticky nevhodné). Cílem ve-keré innosti je udržení p írodní
rovnováhy a postupné p íbliflování stávajících ekosystém p írozeným
spole enstv m, a to prost ednictvím usm r ování a rekonstrukce. Zde se
p edpokládají -etrné zp soby hospoda ení a postupný p evod do reflimu prvních zón.
Celková rozloha území II. zón NP Třemšava je 57 000 ha. (Bláha a kol. 2003,
SNPaCHKO^{TM})

Do t etí zóny, která se rozprostírá na plo-e cca 2 800 ha, je za azeno jednak
území zna n pozm n né lov kem, jednak st ediska soust ed né zástavby.
Zám rem zonace je v tomto p ípad udržet a podporovat vyuffívání uvedené zóny
k trvalému bydlení, sluffbám, zem d lství, k turistice a rekreaci, zám r v-ak musí
respektovat poslání NP. (SNPaCHKO^{TM})

6.1.1.3 INFORMA NÍ ST EDISKA A CENTRA

Pro ochranu p írody i řivotního prost edí je mj. d leffité, aby lidé m li p ístup
k dostate nému mnořství úplných informací. Tuto skute nost reflektovala i Správa

⁸ Více viz nap . Bláha a kol., s. 9, 12.

osm informa ních st edisek (dále IS), která slouží
výletník m k lep-í orientaci v NP a CHKO ^{TM}umava.

Na území NP se nachází p t informa ních st edisek, a sice IS Kvilda, IS Stoflec, IS Svinná Lada, IS Rokyta a IS B ezník, mimo n pak na zkoumaném území fungují je-t t i partnerská infocentra (dále IC): IC Modrava, IC Srní a IC Prá-ily. (SNPaCHKO^{TM})

6.1.1.4 INFORMA NÍ A STRÁFNI SLUŽBA

P ímo v terénu zabezpe uje informa ní servis informa ní a strážní služba NP ^{TM}umava. Její pracovníci mohou poskytnout údaje o p írod , turistickém využití území, o místních zajímavostech a historii, ale rovn fl informace o bezpe nostních rizicích souvisejících s daným územím.

Jak ufl sám název napovídá, informa ní a strážní služba vedle poskytování informací p edev-ím dohlíží na dodrfování legislativy týkající se ochrany p írody a krajiny, p i emfl klade d raz na prevenci v rozsahu, který vymezuje zákon 114/1992 Sb., o ochran p írody a krajiny. Na základ uvedeného zákona m fle služba provést výchovné nebo represivní opat ení (tj. domluva, ale i o ulofení blokové pokuty), má pravomoc zji-ovat totofnost osob, jeff poru-ují p edpisy na ochranu p írody, pop . osoby zadrftet z d vo du zji-t ní totofnosti, v nezbytných p ípadech m fle vstupovat na cizí pozemky, dále smí pozastavit ru-ívou innost a pofladovat pomoc i sou innost orgán Policie eské republiky.

Informa ní a strážní služba p edstavuje rovn fl sloflku Integrovaného záchranného systému eské republiky, tudífl se podílí na p edcházení vzniku mimo ádných událostí a na provád ní záchranných prací (nap . p i úrazech náv-t vník , v p ípad pofláru, nehody i havárie). Mezi dal-í aktivity služby pat í p edná-ková innost, vykonávání p -ích, cyklistických nebo lyfla ských doprovod na území NP, zaji-ování i realizace akcí atd. (SNPaCHKO^{TM})

ENÍ A DOPADY JEDNOTLIVÝCH FOREM A UCHU NA PROST EDÍ NP TUMAVA

Specifickými opat eními jsou mín na opat ení a kroky Správy NP Tmava regulující jednotlivé formy, pop . aktivity cestovního ruchu tak, aby turisté, náv-t vníci i výletníci mohli poznat NP Tmava „afl do morku kostí a odnést si spoustu zážitk , ale zároveň aby m l turismus na prost edí NP Tmava co nejmen-í neřádoucí/negativní vliv.

Z hlediska kategorizace turistických dopad se v p ípad forem a aktivit cestovního ruchu jedná o p ímé, bezprost ední dopady turismu na řivotní prost edí. Potenciální neřádoucí dopady na NP Tmava spole né v-em formám a aktivitám jsou následující:

Zne i-t ní p dy odpadky, exkrementy i jiným odpadem tam, kde je vysoká koncentrace lidí nebo kde není odpovídající infrastruktura. Tomu se snaží NP p edejít primárn ínstrukcí, aby si náv-t vníci (pokud se pohybují v místech, kde nejsou odpadkové ko-e) odnesli odpadky s sebou, a dále instalací odpadkových ko- . V místech povoleného tábo ení e-í tuto otázku a otázku sociálního za ízení jejich provozovatelé, u nouzových nocovi- umístila Správa NP Tmava mobilní toalety, toalety se nacházejí i u v-ech informa ních st edisek. Mezi základní ochranné podmínky národních park pak pat í zákaz zne-kod ovat odpady, které mají p vod mimo území národního parku, a zákaz zne-kod ovat ostatní odpady mimo místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany p írody. (Zákon . 114/1992 Sb., o ochran p írody a krajiny, § 16)

Zne i-t ní vody pevnými látkami (zp sobené pohybem náv-t vník), které ohrořuje vodní faunu i flóru.

Po-kození vegetace vyvolané jednak p etířením mnořstvím náv-t vník , jednak jejich neukázn ností (vybo ením z tras, pohybem v zakázaných místech, pohybem mimo trasy v I. zón chrán ného území atd.), jednak nadm rnou intenzitou i zvolenou formou turistických aktivit. Tento dopad e-í v obecné rovin rovn řl zákon . 114/1992 Sb., jenřl zakazuje vstupovat mimo cesty vyzna ené se souhlasem orgánu ochrany p írody, krom vlastník a nájemc pozemk . NP Tmava chce p edejít po-kozování vegetace propracovaným systémem tras a stezek (p ích, lyřla ských atd.), jejichřl vyhrazením nebudou zasařlena řládná p írodní stanovi-t .

...n t ch, kte í jsou pozorováni), které m fle zap í inít
...lstvím lidí, dále vibrace, obt flující chování, obecn
pohyb i innosti náv-t vník apod. V d sledku toho mohou zví ata zm nit
stanovi-t , migra ní trasy, hnízdi-t atd. Kv li ochran p írody, resp. druh
flivo ich citlivých na ru-ení (p edev-ím tet eva hlu-ce a tet ívka obecného) jsou
ur ité úseky p -ích a lyfla ských turistických zna ených tras p ístupné pouze v
ur itém období roku (takovém, kdy není ru-ení -kodlivé). Tyto úseky jsou v terénu
z eteln ozna eny informa ními tabulemi. Vyru-ování divokých zví at má být
minimalizováno také pokynem týkajícím se pohybu ps a jiných domácích zví at. Ta
musí být pod kontrolou a nesmí ru-it voln flující flivo ichy. (Náv-t vní ád NP
Tmava)

Vná-ení nep vodních druh , a to jak neúmyslné, kdy náv-t vníci p enesou na
od vu, obuvi, jízdním kole apod. semena rostlin, mikroorganismy atd., tak úmyslné.
Necht nému zanesení nelze nijak zabránit, zám rnému by m l zabránit zákaz
povolovat nebo uskute ovat zám rné roz-i ování geograficky nep vodních druh
rostlin a flivo ich . (Zákon . 114/1992 Sb., o ochran p írody a krajiny, § 16) Na
území NP Tmava se p esto nachází extrémní p íklad kontrolovaného zavle ení
nep vodních druh rostlin i zví at do zkoumané oblasti, a to botanická zahrada v
Prá-ílech, kde jsou krom p vodních druh rostlin p stovány i cizokrajné rostliny a
v její blízkosti se chovají p vodem ameri tí bizoni.

Po-kozování biodiverzity, v p ípad NP se jedná zejména o sb r i
po-kozování vzácných rostlinných nebo flivo i-ných druh , nerost , horniní Na
území NP Tmava je zakázáno sbírat rostliny (krom lesních plod) i odchytávat
flivo ichy. (Zákon . 114/1992 Sb., o ochran p írody a krajiny, § 16) Ve II. a III.
zón byla ud lena výjimka vlastník m a nájemc m p dy v otázce zem d lského
hospoda ení a osobám trvale bydlícím na území NP Tmava, které mohou sbírat
rostliny pro vlastní pot ebu, nesmí se v-ak jednat o rostliny zvlá-t chrán né a sb r
nesmí poru-ovat podmínky ochrany (nap . se nesmí pouflívat h eben na esání
bor vek). (Náv-t vní ád NP Tmava)

Dodrflování v-ech na ízení a zákaz má být podpo eno dohledem informa ní
a strážní slulby a sankcemi za p estupky, které definuje § 87 zákona . 114/1992 Sb.,
o ochran p írody a krajiny. Sankce jsou rozd leny do t í skupin dle závaflnosti
p estupk . Pokuty do vý-e 10 000 K je mo flit nap . za nedovolené m n ní

u zdej-í p írody, za vykonávání innosti v ochranném
í omezení nebo zákazu vstupu, za nedovolený zásah
do p irozeného vývoje zvlá-t chrán ných druh rostlin i flivo ich , za zran ní i
chov bez povolení zvlá-t chrán ných flivo ich nebo pták . Afl 20 000 K zaplatí
fyzická osoba tehdy, pokud zni í sou ást p írody nebo za ízení, která jsou ur ena
k ochran , ozna ení a vybavení zvlá-t chrán ného území, jestliffe zni í zvlá-t
chrán né (ohrofené) rostliny nebo zp sobí jejich úhyn, usmrtí-li ptáky (s výjimkou
t ch, kte í mohou být loveni) i zvlá-t chrán né (ohrofené) flivo ichy nebo zp sobí-
li jejich úhyn nebo chytá-li tyto flivo ichy, kdyfl ohrofluje nad nezbytnou míru ásti
dot ené p írody p i hygienických opat eních, pokud po-kodí d evinu rostoucí mimo
les, kdyfl provádí -kodlivý zásah do významného krajinného prvku bez souhlasu
orgánu ochrany p írody nebo naru-í krajinný ráz. Do této skupiny p estupk pat í i
poru-ení ustanovení náv-t vního ádu NP TMmava. Kone n pokutu ve vý-i afl
50 000 K zaplatí ten, kdo po-kodí nebo zni í památný strom nebo zvlá-t chrán né
území i jeho ást, zni í zvlá-t chrán nou rostlinu (kriticky nebo siln ohrofeného
druhu) nebo zp sobí její úhyn, usmrtí zvlá-t chrán ného flivo icha (kriticky nebo
siln ohrofeného druhu) nebo zp sobí jeho úhyn, po-kodí skupinu d evin rostoucích
mimo les, nepostupuje tak, aby nedocházelo k nadm rnému úhynu rostlin a
flivo ich , nedodrfluje omezení i zákaz ur ených innosti, nedovolen sbírá nebo
po-kozuje zvlá-t chrán né nerosty, závafln po-kodí nebo zni í významný krajinný
prvek. Za p estupky v ochran zvlá-t chrán ných rostlin a flivo ich , d evin a
památných strom lze uloflit pokutu afl dvojnásobnou, pokud byly spáchány ve
zvlá-t chrán ných územích. Pokuty za p estupky ukládá orgán ochrany p írody,
v p ípad NP TMmava len informa ní a stráflní sluffby.

6.2.1.1 P TÍ TURISTIKA

P -í turistika tvo í jakýsi „základní kámenø cestovního ruchu v NP TMmava,
proto by m la být otázce jejího vlivu na flivotní prost edí v nována odpovídající
pozornost.

Pro flivotní prost edí obecn (nejen NP TMmava) je fládoucí samotná volba
p -í turistiky jako formy cestovního ruchu, nebo je považována za -etrnou formu
turismu. Co se tý e nefládoucího vlivu, p -í turistika m fle zap í inít antropogenní
erozi p dy (a to samotným pr chodem lidí, roz-í ováním i prohlubováním cest,

o nebezpečné komunikaci, prolapáváním nových i
pdy, jejíž pí inou je nevhodné trasování, což v-ak
nesouvisí s osobami provozujícími p-í turistiku, ale s managementem cestovního
ruchu.

Primárním opatřením, které slouží k minimalizování neřádných dopadů p-í
turistiky na p-ídu a celkově na prostředí NP Tmava, je vytvoření sítě turistických
značených tras. Trasy pro p-í nemají speciální značení, jsou značeny běžným
způsobem, který používá Klub českých turistů (dále KČT), tzv. pásovým značením
třebaž barev. Toto značení provedli na území NP Prácheňské KČT ve spolupráci
s NP. (PSCRRNP^{TM}2011)

Kromě p-ích turistických tras se mohou osoby pohybovat po celém území
NP vyjma území I. zóny (viz výše). Návštěvníci rovněž nesmí vstupovat mimo
značené cesty na území bývalého vojenského cvičného prostoru Dobrá Voda,
avšak to z důvodu nebezpečí ohrožení zdraví a životů v dopadových plochách st. el.
(Návštěvní řád NP Tmava)

Správa NP Tmava reflektuje i potřeby osob, které jsou v otázce chůze, a tedy
i p-í turistiky určitým způsobem znevýhodněny, tj. osoby vozíčkáři a držitelé
průkazů ZTP i ZTP/P, pokud je volná kapacita) seniorů starších 65 let, a
nabízí jim možnost pohybovat se na území NP pomocí skútrů, aby i tito lidé mohli
park navštívit.⁹ Právě zmíněné skútry zosobňují dalšího potenciálního „nepřítele“
životního prostředí. Riziko zde nepředstavuje případný pohyb mimo stanovené trasy,
jelikož tyto osoby vždy doprovází průvodce (zaměstnanec NP Tmava), který
provoz zmiňovaných skútrů. Neřádnými dopady mohou být rušení živé přírody
hlukem i jejich pohybem, eroze, emise a imise.

6.2.1.2 POZNÁVACÍ TURISTIKA

NP Tmava má dobré podmínky pro tzv. poznávací turistiku, jejíž součástí je
přírodně orientovaný cestovní ruch, historizující a kulturní cestovní ruch apod.
Zmíněná p-í turistika patří mezi aktivity poznávací turistiky. Pominou-li se dopady
p-í turistiky na životní prostředí, významný řádný vliv má poznávací turistika na
získávání a upevnění znalostí o živé i neživé přírodě, historii, kultuře atd. například

⁹ Pro vozíčkáře, osoby s pohybovým hendikepem a pro rodiny s dětskými kočárky jsou kromě toho
připraveny tzv. trasy pro vozíčkáře.

plp o eno a zároveň aby nedocházelo b hem poznávání p írody, vybuovala Správa NP Ťmava systém nau ných i záflitkových stezek, p írodn poznávacích okruh a venkovních expoic. K tomu uspo ádala speciální –kolení, a dala tak vzniknout tzv. pr vodc m Ťmavou.

Na území NP Ťmava se nachází celkem 12 „klasických“ nau ných stezek a 3 záflitkové stezky (stezka *Duch pralesa*, kam je vstup na vlastní nebezpe í, nebo ást stezky vede skrz p vodní prales; stezka *Areál lesních her*, jefl vede po nezpevn ných p –inách, áste n po zpevn né cest ; stezka *Polom v horské smr in*).

Nadnárodní (p eshraní ní) projekt eské republiky a Spolkové republiky N mecko reprezentují p írodn poznávací okruhy nazvané *Stezky p írodou a asem*, jefl umofl ují nahlédnout do historie, sou asnosti i budoucnosti p írody a lidí na Ťmav . Tvo í je –est okrufních tras pro p –í (dv p eshraní ní) a dv cyklotrasy, p i emfl na v–ech trasách jsou umíst ny mj. piktogramy zví at, které ozna ují místa jejich výskytu (datel, babo ka, kuna ad.). Na výchozí body na eské stran dopravuje v lét tzv. zelený autobus.

Venkovní expoicce jsou celkem ti, z nichfl dv mapují geologické pom ry Ťmavy (geologická expoicce Rokyta a Stoflec) a venkovní areál ve Stoflci seznamuje p íchozí s rostlinami a flivo ichy –umavských les í luk a sou asn podporuje jejich kreativitu a umofl uje jim ov ít si znalosti o p írod .

Poznat Ťmavu z jiného úhlu pak pomáhají zmín ní pr vodci Ťmavou.¹⁰ T mi jsou p ímo obyvatelé biosférické rezervace Ťmava, kte í absolvovali speciální –kolení, jefl po ádala Správa NP Ťmava ve spolupráci s odborníky z ady institucí a s pr vodci z praxe. K roku 2011 bylo registrováno 30 vy–kolených pr vodc . Tyto osoby se krom vysv tlování vztah v p írod atd. podílejí (nap . dohledem nad náv–t vníky, jejich usm r ováním) na zachování p írody a krajiny, v nífl samy flíjí, cofl lze téfl považovat za fládoucí/pozitivní vliv poznávací turistiky na flivotní prost edí.

NP Ťmava nabízí i specifickou poznávací innost, a sice Zoologický program. Jeho podstatou je poznávání zp sobu flivota voln flíjících zví at, jejichfl domovem je území NP, nap . velkých druh savc (rys, jelen, los) i ohroflených

¹⁰ Pr vodci Ťmavou jsou dále blíffe specifikováni: profesionální pr vodce, místní pr vodce, vodácký pr vodce a pr vodce divo inou.

erný). Program v současné době zahrnuje následující
zvířata, pozorování místních druhů sov, chov geneticky
p vodních druhů ryb a posilování jejich populací.

Z důvodu systematického a ohleduplného provozování první aktivity byly
v NP postaveny sruby s pozorovacím oknem umožňující zájemcům pozorování
zvířat (jelen, srnec apod.) s odborným doprovodem a výkladem. Pozorovací místa
jsou totiž, nacházejí se v různých lokalitách NP (Borová Lada, Srní, Jelení Vrchy) a
k jejich návštěvě je potřeba se objednat. Největší riziko v tomto případě představuje
vyrušení zvířete, které na něm může mít především v zimě, kdy zvíře strádá, negativní
vliv. Mezi opatření, která mají minimalizovat neřádné dopady této aktivity, patří
v první řadě vytvoření pozorovacího zázemí, jež eliminuje volné vstupy pozorovatelů
do klidových lokalit a omezuje rušení pozorovaných zvířat; dále stanovení zvláštního
režimu zimního pozorování z výše uvedených příčin; určení maximální kapacity
jednoho pozorovacího místa, a to 30 osob; hromadný přesun návštěvníků
k pozorovacím místům za doprovodu pracovníka Správy NP; doporučení, aby se lidé
během pozorování chovali tiše a klidně; v zimě vytápění srubu nehlavním plynovým
topením.

Druhou částí Zoologického programu je pozorování sov bleskovičích na
Třemšíně, které slouží venkovní soví voliéry v Borové Ladě. Jednotlivé voliéry
spojuje dřevěná stezka s rozdílnými pozorovacími místy. Areál je otevřen vždy od
května do konce září. Neřádné je zde rovněž případné rušení pozorovaných zvířat,
proto by se měly návštěvníci zde chovat tiše a klidně. Seřazení pohybu mimo
dovolená místa by pak měla zabránit dřevěná stezka.

Poslední „aktivitou“ daného programu představuje rybářství, která se nachází
stejně jako soví voliéry v Borové Ladě. Její hlavní činností je chov p vodních a
v ekosystému NP neřádných druhů ryb, z hlediska cestovního ruchu pak rybářství
slouží k environmentální výchově. Ví se, že již ročně navštíví přibližně 1 500
návštěvníků. (SNPaCHKO Třemšín)

Správa NP Třemšíně patří do Zoologického programu i stanice pro
handicapovaná zvířata, s níž dlouhodobě spolupracuje, ale která leží vně území NP
(v Kašperských Horách). Stanice kromě svého poslání slouží též k ekologické
výchově pro veřejnost je otevřena od dubna do října. V souvislosti s ochranou

zmínit, že v budovách stanice fungují obnovitelné zdroje energie. Budova je nízkoenergetickou stavbou.

V rámci programu se od roku 2014 budují návštěvní centra, která mají prezentovat původní druhy volně žijících zvířat v jejich přirozeném biotopu, reintrodukované nebo dříve vyhynulé druhy, a tak doplnit biologické aktivity ochrany přírody. Správa chce vhodným umístěním center na jedné straně zvýšit atraktivitu jednotlivých lokalit, na druhé straně snížit zátl lokalit jiných. Co se týče zázemí, budovy jsou projektovány jako energeticky pasivní stavby, komunikace pro pěší budou z přírodního materiálu, pro pěší se klade důraz na rychlou infiltraci dešťové vody, pozorovací objekty budou převážně dřevěné atd.

Smyslem všech projektů Zoologického programu má být vybudování nových zájmových cílů pro laickou i odbornou veřejnost. Projekty se zabývají odbornou environmentální výchovou zaměřenou na divoká zvířata, ryby a jejich existenci v přírodě, která ovlivňuje krajinu. Součástí budou i projekty prezentující problematiku možných energetických úspor a využití obnovitelných zdrojů energie spojených s technickým řešením a vybaveností objektů. (SNPaCHKO^{TM})

Za předpoklad celého Zoologického programu lze považovat zmíněnou environmentální výchovu, tedy získávání a zlepšování povědomí o ochraně přírody apod. Nežádoucí pro životní prostředí dané oblasti jsou lokality, které s ohledem na ztrátu atraktivit oblasti rostoucí počet návštěvníků, s nimiž souvisí zvyšující se počet dopravních prostředků, výstavba další infrastruktury (ubytování, občerstvení, prodejny suvenýrů atd.) atd.

6.2.1.3 CYKLOTURISTIKA

Jak uvádí sama správa parku, NP Třemšínka přitahuje stále více vyznavačů cykloturistiky, což s sebou v souvislosti s dopady na prostředí přináší jak klady, tak zápory. Jako pozitivní je možné vnímat větší zájem o pohyb v dotčeném prostředí, který cyklistika bezesporu představuje. Naopak její masová obliba a snaha nacházet nové cesty (tj. nerespektovat stávající trasy a stezky) a pronikat hlouběji do NP mohou mít na životní prostředí nežádoucí vliv (zejména v podobě porážení vegetace či rušení živočišných druhů).

Na celém území NP lze jízdu na kolech provozovat mimo silnice a místní komunikace pouze v zastavěných územích a na trasách a stezkách vyhrazených pro

jsou zakázány. (Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny). Cyklotrasy vedou v turistické zóně po plochých turistických cestách (po zpevněných komunikacích veřejných nebo územních), platí proto stejná opatření související s omezením průstupu z důvodu ochrany přírody. Cyklotrasy na území NP Třemšín jsou v terénu vyznačeny dřevěnými smyčkovými, které se postupně nahrazují celostátně užívanou symbolikou K.T. (PSCRRNP^{TM} 2011). V rámci programu Usměrnění cyklistického dopravy v NP Třemšín se od roku 2006 postupně buduje první cyklistická stezka v NP, jejíž cílem je ulevit stezkám pro pěší a zabránit jízdě mimo trasy. (SNPaCHKO^{TM})

6.2.1.4 VODÁČKÁ TURISTIKA

Součástí turistického profilu NP Třemšín je také vodácká turistika. I tato forma cestovního ruchu může mít neřádný vliv na prostředí NP. Vodáctví může poškozovat horninové podloží a vegetaci dna vodních toků, pokud se například sjíždí při nízkém stavu vody nebo se osoby v tocích brodí, dále litorální vegetaci a proudění toků a vodních ploch. Vlny a proudy mohou působit také na vodní rostliny a živočichy, lodě a pádla vodáků mohou poškodit rostliny nebo zranit (popř. usmrtit) živočichy. Velkým problémem představuje rovněž rušení živočichů (zejména v době reprodukce vodních živočichů a hnízdní ptáků). Kromě toho může být poškozována vegetace v místech nástupu a výstupu apod. V neposlední řadě je nutné mít na paměti i dopad dopravování lodí k daným tokům.

Návštěvní řád parku povoluje realizovat vodáckou turistiku pouze na vyhrazených úsecích toků Vltava, Otava a Vydra, splouvat ostatní toky není dovoleno. Řešení splouvání je navíc řádem z výše uvedených příčin velmi podrobně limitováno. Řád přesně stanovuje podmínky, za kterých je možné vodáctví provozovat, a to období roku, denní dobu, stav vody, druh a počet plavidel. Dále určuje nástupní, výstupní i odpočinková místa, je-li jsou označena informačními tabulemi a kde jedním je možné opustit loď a pohybovat se na břehu. V úseku Soumarský Most – most u Pákné vodních toků Teplá Vltava a Vltava (I. ochranná zóna) je vodácká turistika podmíněna i placenou registrací, jejíž prostřednictvím se uskutečňuje projekt řízeného splouvání.¹¹ Návštěvní řád kromě těchto omezení

¹¹ V roce 2013 byly zveřejněny výsledky závěrečného zjišťovacího řízení k zájmu „Splouvání Teplé Vltavy v úseku Soumarský Most – most u Pákné od r. 2013“, které konstatují, že zmíněné splouvání

lodi nemohou osoby pod vlivem alkoholu nebo jiných
vykající se splouvání Vltavy upozoruje vodáky, fle
nemají pádlem ničit koryto řeky, trhat vodní rostliny ani rostliny na břehu, naopak
mají tok splouvat tiše, aby nerušili místní flivu řeky, mají vystupovat pouze na
odpočinkových místech a vyhnout se brodění řeky nebo plávání v ní. Odpadky si pak
mají odnést s sebou. Vltavu lze dle ustanovení Správy NP Třemšava sjíždět pouze na
kánoích nebo na kajacích, stejné je to i v případě Vydry (úsek Modrava–Antýgl), u
Otavy není druh plavidel omezen. (SNPCHKO^{TM}2010; SNPCHKO^{TM}2013) V rámci
vodácké turistiky umohl uje NP Třemšava i poznání, a to za pomoci naučné stezky
Vltava v NP Třemšava.

6.2.1.5 TRAMPING A TÁBOŘENÍ

Na území NP Třemšava lze provozovat též specifickou variantu péř turistiky, a
sice tramping, a táboření¹². Případná rizika se zde přímo nabízejí znečištění
prostředí odpadky, exkrementy a jiným odpadem i (v případě automobil a jiných
motorizovaných dopravních prostředků) provozními kapalinami a zplodinami, rušení
flivé přírody, ničení okolní vegetace, nebezpečí požárů apod. Návštěvníci NP
Třemšava povoluje na svém území táboření a rozdávání ohně, avšak (v souladu se
zákonem o ochraně přírody a krajiny) buď na zastavěném území obcí, nebo na
místech k tomu vyhrazených, je-li jsou označena jako veřejná tábořiště. Tyto jsou
tábořiště Antýgl a tábořiště Zahrádky, která mohou využít i motoristé, pouze pro
nemotorizované osoby je pak určeno tábořiště Paulina louka.

Kemp Antýgl umohl uje péřání ve zděných a roubených staveních, ve
stanech a karavanech (u obou typů jsou k dispozici elektrické přípojky), z hlediska
zázemí nabízí kuchyňku (s vařičem a lednicí), společenskou místnost s kamny,
sociální zařízení a sprchy, parkoviště, občerstvení a prodejnu potravin. Na svých
webových stránkách pak proklamuje možnost koupání v korytě řeky Vydry. Kemp
Zahrádky má v tomto ohledu „chudší zázemí. Pěnocovat zde lze ve stanech a
karavanech s elektrickými přípojkami, k přípravě pokrmů mohou osoby využít

---

nemá významný negativní vliv na flivotní prostředí a veřejné zdraví za podmínek, fle řetím splouvání
Teplé Vltavy od roku 2013 bude mj. zahrnut do návštěvního řádu v přírodním znění varianty 5B (při
vodoťu 50–61cm max. 7 lodí za hodinu a povinné splouvání s přívodcem), je-li nemá významný
negativní vliv na příznivý stav přírody ochrany evropsky významné lokality Třemšava ani přírodní
oblasti Třemšava. (Splouvání Teplé Vltavy v úseku Soumarský most–most u Příčné od roku 2013)

¹² V tomto případě je táboření vnímáno jako forma cestovního ruchu, ne jako součást infrastruktury.

recepce, parkoviště, hřiště a obchod, naopak zde
nejblíže je ve stejné tábořiště Paulina louka, které je
zároveň skautskou základnou. V tábořišti se v letních měsících spí ve stanech, ve
stanu typu týpí a pod stírkem, mimo sezónu pak v dřevěném srubu. V něm se
nachází postele a palanda a kuchyňská kamna s kamny na dřevěný a s plynovým vařičem.
Zázemí tábořiště tvoří suché WC, umývárna a ohniště, k dispozici je pitná voda. Na
louku je zakázáno vjíždět motorovými vozidly.

Na území NP je možno i nouzové spáchat. Z dřevěného minimalizování
případného neřádného působení na okolní prostředí ze strany nocležníků bylo totiž
přímo vytipováno a ustaveno sedm míst označených jako nouzová nocoviště¹³, která
lze využít k legálnímu přenocování na jednu noc (celoročně od 18.00 do 9.00 hodin).
(SNPaCHKO^{TM}) Tato místa jsou vymezena hrazením z akátové tyčoviny a vybavena
dřevěnými lavicemi a stolem, jednoduchou mapou a provozním řádem. Součástí
každého nouzového nocoviště jsou mobilní toalety, jež se skrývají v dřevěné
konstrukci, odpadkové koše však chybí. Ti, kdo nocoviště využijí, zde nesmí
rozdlávat oheň a zanechávat odpadky a musí dodržovat klid.

6.2.1.6 SEVERSKÉ (BĚŽECKÉ) LYŽOVÁNÍ

Žmava nabízí ideální podmínky pro zimní turistiku na běžkách, která je
v NP považována za hlavní zimní sportovní aktivitu. S ohledem na charakter této
formy cestovního ruchu severské lyžování nezatluje řivotní prostředí provozem
vleků apod., neřádné dopady tudíž souvisejí zejména s pohybem lyžařů v místech,
kde není jejich přítomnost řádná. Jedná se hlavně o lesní porosty, kde řije i
překává zimu mnoho druhů divokých zvířat, jejichž vyrušování by mohlo mít ař
fatální následky (např. tetev hlouček by mohl v dřsledku nadbytečného výdeje
energie uhynout). Neřádné dopady na řivotní prostředí mohou mít roľby a jiné
stroje, kterými se lyžařské stopy udržují.

Z dřevěného minimalizování tohoto rizika byla v NP Žmava prořařena (opř
prostřednictvím KřT) síť lyžařských turistických tras o celkové dřelce 250 km,
přičemž roľbou se udržuje 200 km. (SNPaCHKO^{TM}) Po lyžařských trasách se mohou
lyžaři pohybovat po celém území NP, pouze n některé úseky jsou stejné jako u přechů
tras kvůli ochraně přírody přístupné jen v určitém období. Kromě značených tras lze

¹³ Hřka u Práři, Poledník, Modrava, Buřina, Stráňný, Nové Údolí, Pod Pleňným jezerem.

nejsou dostatečně regulovány a nejsou stanovena jasná pravidla, která by měla být upravena. Naopak fládoucí je skutečnost, že daný areál neumožňuje noční lyžování.

Ski areál Strážný disponuje dvěma modrými sjezdovými tratěmi v délce cca 300 m, které se v případě nedostatku sněhu uměle zasněžují, dvěma vleky a areálem detských koly lyžování. Mimo to se na místě nachází sázková (a bobová) dráha, kde lze jezdit i na snowtubingových drahách, a je možné si zde půjčit sněžnice. O možnosti nočního lyžování se provozovatel nezmiňuje.

Dalším areálem na území NP Trosavy je Ski Kvilda. Tento je vybaven třemi modrými sjezdovkami (nejdelší má 300 m) a třemi lyžařskými vleky, z nichž dva jsou osvětleny kvůli provozovanému večernímu lyžování (dvakrát týdně), dvěma vleky lyžařské koly, dále upraveným svahem pro sázkáře a bobisty a malým snowparkem. Celý areál se v případě potřeby uměle zasněžuje.

Malý areál, který nabízí jeden svah a jednu lanovku, leží ve stědisku Srní. Sjezdovka je strojově upravována a osvětlena a denně zde probíhá večerní lyžování. Sjezdovat lze i na Modravě, kde se nacházejí tři sjezdové tratě (z toho jedna detská; nejdelší má cca 300 m) a tři vleky. Tyto tratě nejsou denně upravovány, osvětleny ani uměle zasněžovány.

6.2.1.8 HIPOTURISTIKA

Správa NP Trosava zmiňuje hipoturistiku v rámci projektu Účinný turismus, přestože výsledky výzkumu uvedené v první části práce říkají, že i malý počet jezdců na koních (80–100 za rok) způsobuje výraznou erozi cest a jejich degradaci. Jízda na koni však v současnosti nepředstavuje výraznou turistickou aktivitu NP Trosava, neboť v obcích NP je chovatelské zázemí téměř nulové. Uskutečují se kratší kolikadenní výjízky z chovatelského zázemí mimo NP. Co se týče trasování, například NP vede páteřní hipostezka a proznamenány jsou další jezdecké turistické trasy, po nichž se mohou jezdcové pohybovat po celém území NP. Mimo to nesmí vyjíždět do I. zóny ochrany a do porostů a v lesích se musí pohybovat pouze po lesních cestách,

¹⁵ Freeride je jízda na lyžích, snowboardu, sněžném skútru, případně na horském kole ve volném terénu mimo upravené trasy. (Zelenka a Pásková 2012)

6.2.1.9 MYSLIVOST A RYBOLOV

Lovecká turistika, a to myslivost a rybolov (rybá ství), na území NP ^{TM}mava není b fln p ístupnou turistickou aktivitou ufl kv li chrán ným druh m zví at. Výkon myslivosti a rybá ství je p edm tem profesionální innosti zam stnanc Správy NP a nemá standardn charakter náv-ť vnické aktivity. Poplatkový odst el zv e se v NP neprovádí a získání limitovaného mnofství rybá ských povolenek je p edm tem interních pravidel Správy NP^{TM} (PSCRRNP^{TM}2011)

Myslivost má vzhledem k chrán němu území zvlá-tní postavení, tzn. na prvním míst je vřdy zájem a poslání NP, ne komer ní hospoda ení. Prvo adým úkolem myslivosti v národních parcích je dosaření p írodní rovnováhy v ekosystémech území. Myslivost na území NP ^{TM}mava se proto realizuje ve shod s t mito pravidly: je striktn zakázáno lovit druhy lovné zv e p edstavující zbytkovou populaci (nap . tet ev hlu-ec), naopak je v tomto p ípad fládoucí chránit biotopy, ve kterých flíjí; oproti tomu výrazné sníření popula ní hustoty vyřladuje lovná zv , jejířl stavy jsou neúm rn vysoké (mj. jelen evropský, prase divoké); kone n je t eba úpln odstranit nep vodní druhy lovné zv e (muflon, jelen sika, psík mývalovitý aj.). (SNPaCHKO^{TM})

Rybolov je podmín n dodřřováním rybá ského ádu. Ten stanovuje, které druhy jsou na rybá ských revírech v uřřívání NP ^{TM}mava celoro n hářeni (pstruh obecný, poto ní a lípan podhorní, v-echny druhy rak , perlorodka í ní aj.), dále na izuje zp sob lovu (lov p ívla í a na um lou mu-ku, pouze na há ky bez protihrotu atd.), vymezuje dobu lovu (zákaz lovit v-echny druhy ryb v pstruhových vodách od 1. zá í do 15. dubna) a p esn popisuje rybá ské revíry. Podle ádu musí osoby provád jící rybolov udrřřovat na místech lovu po ádek (nesmí vřazovat odpadky do vody nebo je nechávat na b eh), kařřdá osoba je povinna evidovat své úlovky a docházku, probřhá kontrola a dozor. Samoz ejmostí je zakoupení povolenky k lovu. (Rybá ský ád NP ^{TM}mava)

hu na území NP Třemava jsou také církevní, kulturní, společenské, vzdělávací i sportovní akce, například Třemavský skimaraton, cyklistický závod Král Třemavy¹⁶, plavení dříví na Schwarzenberském plavebním kanále. Pro životní prostředí představují hromadné akce nadměrnou zátěž v podobě vyrušení místních druhů zvířat (hlukem, vibracemi, vizuálně) způsobeného jak velkým množstvím osob, tak dopravními prostředky. S dopravou aktivních účastníků i při ohlížejících souvisí také znečištění ovzduší, potažmo prachu, krajiny atd. A jestliže nejsou akce dostatečně organizovány nebo nejsou-li termíny akcí dostatečně regulovány, mohou být následky dalekosáhlejší (znečištění prachem, odpadky, ničení vegetace, eroze prachu atd.).

Pořádní hromadných akcí reguluje v obecné rovině zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Ten zakazuje pořádní a organizování hromadných sportovních, turistických a jiných veřejných akcí a provozování vodních sportů mimo místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody. Co se týče NP Třemava, návrhové územní plán parku vyhrazuje 11 konkrétních míst pro účely pořádní a organizování církevních hromadných veřejných akcí (mj. část pozemku u kaple sv. Vintíře na Bězníku, část pozemku u kapličky na Bučině, prostor křížové cesty u kaple sv. Anny), které se mohou konat v době od 9.00 do 18.00 hodin. Jiné hromadné veřejné akce a akce vztahující se ke ekologické výchově lze pořádní a organizovat na zastavěných územích obcí, například v areálech vybudovaných pro dané účely. V ostatních případech postupuje Správa NP Třemava dle § 43 zmíněného zákona, jenž má výjimky ze zákazů ve zvláště chráněných územích. Ty by měly být udělovány takovým akcím, které nezhorší přírodní prostředí.

Většina akcí na území NP Třemava je realizována v letní sezóně. Co se týče termínů jejich konání, ve zkoumaném turistickém regionu je v mnoha případech zřejmá určitá nekoordinovanost. Někdy se termíny překrývají, a dochází tak k velkému přílivu lidí do regionu, jindy se naopak střídají, z pohledu turistů atraktivní událost v regionu nekoná.

V souvislosti s uvedeným si nutností ochrany přírody a životního prostředí jsou přínosné a řídicí akce pro veřejnost, které pořádní Správa NP a CHKO Třemava a jež se zaměřují na různá témata spojená s environmentální nebo

¹⁶ část nejdelší trasy vede přes NP Třemava.

rámci se konají přednášky, promítání filmů, tvorivé
workshopy, botanické a zoologické vycházky, monitoring
netopýrů atd. (PSCRRNP™2011)

6.2.1.11 CESTOVNÍ RUCH A VZDĚLÁVÁNÍ

Lidé, kteří navštíví území, mají možnost využít i programy a projekty
středisek environmentální výchovy. Jak ufl název napovídá, hlavním cílem program
je vzdělávání v otázce ochrany životního prostředí (tj. uvědomění si významu
životního prostředí, výchova k jeho ochraně apod.) nejen dětí a mládeže. To lze
vnímat jako veskrze pozitivní dopad turismu na životní prostředí. Nečekaným
důsledkem může být přímý i nepřímý vliv turistů a návštěvníků, vyvolaný zřízením nové atrakce, jejíž součástí
je například výstavba nových staveb.

Střediska jsou celkem tři, z nichž jedno se nachází přímo na území NP Šumava ve
Stolci. Primárně se toto středisko orientuje na organizované skupiny žáků základních
škol a studentů středních škol, pro které se celoročně vytvářejí výukové pobytové
programy (maximálně desetidenní). Skupiny mají k dispozici ubytovací objekt, kde
mohou najednou pobývat až 32 osob. Vedle pobytových programů jsou organizovány
jednodenní výukové programy, tematické akce a programy pro veřejnost, které se
zaměřují na všechny věkové kategorie. V rámci programů si návštěvníci ovlivňují i
získávají poznatky o přírodě obecně a šumavské přírodě, seznamují se s historií
území, vyrábějí výrobky z přírodních materiálů apod. Většina aktivit probíhá
v šumavské přírodě na celém území NP, což podle organizátorů umožňuje názorné
učením, ale i probouzení vztahu k přírodě. (SNPaCHKO™)

parku ^{TM} jsou realizovány p eváfn formy, pop .
aktivitu cestovního ruchu, které jsou, resp. by m ly ve své „správné/pravě podob
být –etrné k flivotnímu prost edí. Jedná se o p –í turistiku (a její varianty, kterými
jsou nap . nordic walking i tramping), poznávací turistiku, jejífl významnou sou ást
p edstavuje v p ípad NP ^{TM} jsou p írodn orientovaný cestovní ruch, a
cykloturistiku. Na zkoumaném území se v–ak provozují i formy a aktivity turismu,
jejichfl vliv na prost edí parku nelze považovat za fládoucí/pozitivní. T mi jsou
zejména no ní sjezdové lyflování, sjezdové lyflování na technickém sn hu, snowcross
a freeride. Sporné je téfl po ádání a organizování n kterých ve ejných hromadných
akcí (nap . ^{TM}avského skimaratonu) i budování nových náv–t vnických center,
která sice mají svým posláním doplnit b flné aktivity ochrany p írody a odleh it
jiným lokalitám a jefl jsou projektována s ohledem na flivotní prost edí, ale jejichfl
výstavba znamená výrazný zásah do p írody, krajiny atd.

Co se tý e konkrétních dopad forem a aktivit cestovního ruchu, nefládoucí
pro prost edí NP ^{TM} je potenciální antropogenní eroze, zne i–t ní dot eného
území, vná–ení nep vodních druh , po–kození i zni ení vegetace, ru–ení voln
flijících druh flivo ich (p edev–ím kriticky ohrofleného tet eva hlu–ce a siln
ohrofleného tet ívka obecného, kriticky ohroflené perlodky í ní apod.), které m fle
mít v kone ném d sledku fatální následky, a obecn úmyslné po–kozování
biodiverzity. Naopak fládoucí, a to nejen pro NP ^{TM} a jeho ochranu, je získávání
a upev ování znalostí o flivé i neflivé p írod , o místní historii, kultu e atd.
prost ednictvím poznávací turistiky a výchova k ochran flivotního prost edí,
k emufl slouflí mj. st ediska environmentální výchovy, jejich programy, projekty a
akce.

Opat ení, jefl mají eliminovat nebo alespo minimalizovat uvedené nefládoucí
vlivy, nebo opa n podpo it vlivy fládoucí, jsou stanovena a realizována ve shod se
zákonem . 114/1992 Sb., o ochran p írody a krajiny, a s náv–t vním ádem NP
^{TM}. Ten upravuje provozování p –í turistiky, cykloturistiky, b fleckého
lyflování, vodácké turistiky, hipoturistiky, tábo ení i po ádání a organizování
hromadných ve ejných akcí, av–ak fládným zp sobem nereguluje provozování
sjezdového lyflování ve v–ech jeho podobách. Mezi opat ení pat í krom zmín ného
legislativního zakotvení ochrany NP jednak zonace území, z ízení informa ních

í a strážní služby, jednak vytvoření sítě stezek a tras (například pro lyžařské), omezení n kterých jejich částí z důvodu snížení rušení flivoích, stanovení podmínek, za kterých lze provozovat vodáctví, vymezení tábořiš, zřízení nouzových nocoviš, vytvoření míst a pozemků vhodných k pořádání veřejných hromadných akcí, vybudování pozorovacích míst a st edisek environmentální výchovy a vytvoření jedinečné funkce tzv. pr vodců Třmavou. Jak již bylo výše uvedeno, řád NP Třmava neeí sjezdové lyžování, z tohoto důvodu neexistují ani řádná opatření, která by danou formu cestovního ruchu (a dalí zimní aktivity, viz výše) jakýmkoli způsobem usm řovala. Uvedená opatření a dodržování nařízení i zákaz týkajících se ochrany NP Třmava má podpořit soustava sankcí, jeř zachycuje rovn ř zákon ř. 114/1992 Sb.

by bylo vhodné se zamyslet, lépe je dokonce zodpovědět, a problémy s nimi spojené tak vyřešit, je ve spojitosti s cestovním ruchem a současnou ochranou flivotního prostředí NP Třemšava hned několik. První z nich může představovat provoz skútrů jako alternativy pro turistiku. Jelikož se však jedná o skútry elektrické, jejich hmotnost je sice cca 170 kg, ale které se pohybují po asfaltových nebo zpevněných cestách, lze předpokládat, že jejich neřádný vliv na flivotní prostředí (i v porovnání s jejich provozem) nebude výrazný.

Dalším nám tem k diskusi je budování nových návštěvnických center. Má se sice jednat o stavby přetné k flivotnímu prostředí, přesto samotná jejich výstavba citelně zasáhne prostředí a flivot NP. Mimo to nová návštěvnická centra rovná se nové turistické atraktivity rovná se v určitém množství turistů a návštěvníků rovná se v určitém zájmu pro flivotní prostředí. Z hlediska cestovního ruchu, resp. z ekonomického hlediska se jistě jedná o přínosný dopad, ale do jaké míry by se mělo toto zájmu ustupovat? Národní parky mají svoji elementární funkci a poslání, pro které by se tedy měly „zkrášlovat“ dalšími a dalšími turistickými „perky“

V souvislosti s budováním nových stezek a tras, konkrétně první cyklostezky, která má snížit zatížení stezek pro pěší, je-li cyklisté také využívají, je třeba brát v potaz fakt, že vlastní proces tvorby stezek jako takových znamená zájmu pro flivotní prostředí. Otázkou zůstává i materiál použitý ke stavbě cyklostezky, a sice flivice.

Problematické je rovněž umístění, i správné umístění odpadkových košů. V současnosti řeší tuto problematiku zejména nařízení, aby si osoby odnesly odpadky s sebou, a pokuta za jeho případné porušení, která může být ve výši až 20 000 Kč. Bylo by vhodné zvažovat instalaci dalších odpadkových košů, proti tomuto kroku však stojí jak zásah do vizuální stránky krajiny, tak způsob jejich vyprázdnění (například tam, kam nelze zajet motorizovaným dopravním prostředkem). Jako například zvláště se v tomto ohledu jeví absence odpadkových košů na místech určených k nouzovému přespání, kde nechybí toalety, které jsou samozřejmě udržovány technickými vozy.

Nejen z hlediska ochrany flivotního prostředí by pak bylo přínosné koordinovat termíny konání ve veřejných hromadných akcích. Zde se jako prostředek nabízejí v dnešní době populární sociální sítě a webové stránky, je-li by byly pro tento účel vytvořeny a spravovány. Tělo by bylo přínosné vytvořit nabídku akcí,

výhodných pobytů a pobytů s „přidanou hodnotou“, a rozložit tak cestovní ruch do celého roku, nejen do

dvou hlavních sezón, čímž by se snížila zátěž prostředí v letních a zimních měsících.

Diskutovat by se měla i otázka podpory a rozvoje hipoturistiky na území NP Třemšova. Správa parku nabízí tuto formu (stejně jako v některé publikace) mezi formami cestovního ruchu – etně k životnímu prostředí. Jak již bylo ale zřejmé, výzkum vlivu hipoturistiky na životní prostředí toto zazení nepotvrdil, naopak ukázal, že i malé množství jezdců na koních může zapříčinit výraznou erozi půdy.

Nejpalčivější otázky vztahující se k ochraně prostředí NP Třemšova jsou dle mého názoru dvě, a sice provozování sjezdového lyžování na území NP a fungování botanické zahrady v Práchech, tedy také na území NP. Nazírá-li se na sjezdové lyžování z pohledu cestovního ruchu, je jeho existence na zkoumaném území v pořádku, posuzuje-li se však tato forma cestovního ruchu v kontextu životního prostředí a jeho ochrany, je její přítomnost minimálně zářející. Sjezdové lyžování je totiž spojeno s provozem lanovek a vleků, které představují plynoucí hluku. Kromě toho v některé lyžařské areály nacházející se v NP Třemšova nabízejí lyžařům „bonusy“ v podobě nočního lyžování i umělého zasněžování technickým sněhem, což je nepochopitelné, a to hned ze tří důvodů. Zaprvé noční lyžování i umělé zasněžování jsou zdrojem hluku, který není z důvodu rušení volně flujících druhů zvířat fládoucí ve dne, natož v noci, při tvorbě technického sněhu se navíc spotřebává velké množství energie a vody, která má jako umělá sněhová vločka jiné vlastnosti než sněhová vločka přírodní, což také negativně ovlivňuje životní prostředí (nejen půdu a vegetaci, ale i počasí, jelikož z odpařeného technického sněhu vzniká oblačnost). Zadruhé v rámci lyžařských areálů je určena pro rodiny s dětmi, nebo místní sjezdovky nejsou náročné a jsou i poměrně krátké, a proto se zdá být nabídka nočního lyžování poněkud lichá. Zatímco v těsné blízkosti NP Třemšova se nacházejí tři velká lyžařská centra, a sice Lipno, Fielesná Ruda a Ždírec, a Zadov Chrástov, jež nabízejí stejný (Nebo lepší?) komfort, ale mimo chráněné území NP. O nabízených aktivitách typu snowcross a freeride snad ani neteobav v souvislosti s neřádnými dopady na životní prostředí hovořit. Podivná je i skutečnost, že sjezdové lyžování řádným způsobem neupravuje řád NP Třemšova. Jako důsledek dané situace z hlediska ochrany životního prostředí se jeví omezení, nebo dokonce zákaz sjezdového lyžování na území NP Třemšova, popřímo eliminování

PDF Complete

*Your complimentary use period has ended.
Thank you for using PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features](#)

um lého zasn flování, snowcrossu, freeridu a jim

Jako „p st na oko“ pak p sobí botanická zahrada v Prá-ilech. Zám r z izovatele je z pohledu ú astník cestovního ruchu ur it chvályhodný, nicmén pro prost edí NP p edstavuje botanická zahrada extrémní p íklad úmyslného zavle ení nep vodních druh do zkoumané oblasti. e-ením by v tomto p ípad m lo být redukování rostlinných druh na ty, jeř jsou prost edí TM amavy vlastní.

flé v t-ina forem a aktivit cestovního ruchu, jeřl se na území Národního parku Tmava nej ast ji realizují, je ve své podstat -etná k řivotnímu prost edí, nap . p -í turistika, poznávací turistika, cykloturistika. Na zkoumaném území se v-ak provozují aktivity a nacházejí atraktivity, které mají naprosto opa ný charakter a p edstavují výrazné riziko nejen pro dot ené území. Jedná se zejména o um lé zasn řování, no ní lyřování i o botanickou zahradu v Prá-ilech.

Co se tý e p ípadných dopad a rizik cestovního ruchu, p evařovat pravd podobn bude antropogenní eroze, po-kozování vegetace a ru-ení voln řijících řivoch . Opat ení regulující „-etněõ formy a aktivity cestovního ruchu se zdají být afl na drobné výjimky propracovaná a dosta ující (mj. formulování náv-t vního řádu, zonace území, vytvo ení funkce informa ní a strážní slufby, systém sankcí, tvorba stezek, vymezení nouzových nocovi-), naopak nijak usm r ovány nejsou vý-e uvedené „ne-etněõ aktivity a atraktivity.

Za p ínos práce lze považovat práv poukázání na z hlediska řivotního prost edí rizikové turistické innosti a atrakce. Krom toho práce upozor uje i na drobné nedostatky v systému opat ení na ochranu prost edí Národního parku Tmava, nap . na absenci odpadkových ko- v blízkosti nouzových nocovi-, a zamý-lí se nad otázkou podpory hipoturistiky i nad budováním náv-t vnických center.

Zji-t né skute nosti by mohly být vyuffity p i zlep-ování turistického zázemí na jedné stran a p i vytvá ení ochranných opat ení na stran druhé. Nám tem pro dal-í e-ení je pak bezesporu nalezení zp sobu, jímřl by se mohla co nejp esn ji monitorovat náv-t vnost této oblasti.

Pokud bych m la vystihnout vztah mezi provozováním cestovního ruchu na území Národního parku Tmava a ochranou řivotního prost edí, pouřila bych ustálené spojení, a sice hledání zlaté st ední cesty.

TURY A POUŽITÝCH ZDROJŮ

ADAMEC, V., DUSTAL, I., DUFEK, J., DVOŘÁKOVÁ, P., CHOLAVA, R., JEDLIKA, J., LIBINSKÝ, R., MÁČA, V., PETÁK, A., SCHWARZOVÁ, M., SMÉKAL, P., 2008: *Doprava, zdraví a životní prostředí*. Grada, Praha, 160 s.

Adresář měst a obcí na území Národního parku Šumava, online: <http://www.npsumava.cz/cz/1214/sekce/obce-nps/>, cit. 27.01.2015.

BLÁHA, J., ZATLOUKAL, V., SOLAR, M., GALLAND, P., 2003: *Příroda Národního parku Šumava: mise IUCN*. Ministerstvo životního prostředí, Praha, 131 s.

BUCKLEY, R. C., PICKERING, C. M., WARNKEN, J., 2000: *Environmental Management in Alpine Tourism and Resorts in Australia*. In: GODDE, P. M., PRICE, M. F., ZIMMERMANN, F. M. (eds): *Tourism and Development in Mountain Regions*. CAB International, Wallingford: 27–45.

BUTLER, R. W., 1992: *Alternative Tourism: The Thin Edge of the Wedge*. In: SMITH, V. L., EADINGTON, W. R. (eds): *Tourism Alternatives Potentials and Problems in the Development of Tourism*. University of Pennsylvania Press, Philadelphia: 31–46.

DUIM, R., CAALDERS, J., 2002: *Biodiversity and Tourism*. *Annals of Tourism Research*, 29/3: 743–761.

HAHN, H., KAGELMANN, H. J., 1993: *Tourismuspsychologie und Tourismussociologie: Ein Handbuch zur Tourismuswissenschaft*. Quintessenz, München, 630 s.

HESKOVÁ, M., 2006: *Cestovní ruch pro vysoce odborné koky a vysoké koky*. Fortuna, Praha, 223 s.

INDROVÁ, J., MALÁ, V., MLEJNKOVÁ L., NETKOVÁ, J., VAŤKO, M., 2009: *Cestovní ruchu*. Nakladatelství Oeconomica, Praha, 122 s.

ITR, 2014: *Trendy globálního cestovního ruchu (2013/2014)*. Institut turismu ČR, Praha, online: <http://www.czechtourism.cz/institut-turismu/aktuality/trendy-globalniho-cestovniho-ruchu-2013-a-2014/>, cit. 27.10.2014.

JAFARI, J. (ed.), 2000: *Encyclopedia of Tourism*. Routledge, London, 683 s.

Klub českých turistů, online: <http://www.kct.cz/cms/turisticke-znaceni-kct>, cit. 27.11.2014.

MALÁ, V., INDROVÁ, J., MLEJNKOVÁ L., NETKOVÁ, J., VAŤKO, M., 2002: *Základy cestovního ruchu*. Nakladatelství Oeconomica, Praha, 98 s.

agement a vytváření produktů v cestovním ruchu.
oj a životní prostředí. Ministerstvo pro místní rozvoj

R, Praha, 92 s.

MOUREK, D., 2000: *Cestovní ruch a životní prostředí*. In: MOLDAN, B., HÁK, T., KOLÁŘOVÁ, H. (eds): *K udržitelnému rozvoji České republiky: vytváření podmínek*. Svazek 3: Hospodářské sektory a environmentální integrace. Univerzita Karlova, Centrum pro otázky životního prostředí, Praha: 255–284.

MOUREK, D., VRTALOVÁ, J., FIÁKOVÁ, R., MARTÍNEK, J., 2011: *Cykloturistika. Současný stav a perspektivy v České republice*. CzechTourism, Praha, 129 s.

Nařízení vlády České republiky č. 163/1991, kterým se zřizuje Národní park Šumava a stanoví podmínky jeho ochrany, v platném znění.

Návratovní řád Národního parku Šumava v platném znění.

PAGE, S., 1998: *Transport for Recreation and Tourism*. In: HOYLE, B., KNOWLES, R. (eds.): *Modern Transport Geography*. 2nd Edition. Wiley, London: 217–240.

PÁSKOVÁ, M., 2002a: *Díctví pro turismus nebo turismus pro díctví?*. Veřejná správa 13/42: 12, 21–22.

PÁSKOVÁ, M., 2003: *Změny geografického prostředí vyvolané rozvojem cestovního ruchu ve světle kriticko-realistické metodologie*. Nepublikováno, dep.: Knihovna geografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze, 199 s.

PÁSKOVÁ, M., 2008: *Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu*. Gaudeamus, Hradec Králové, 298 s.

PEDERSEN, A., 2002: *Managing Tourism at World Heritage Sites: A Practical Manual for World Heritage Site Managers*. UNESCO World Heritage Centre, Paris, online: <http://whc.unesco.org/en/series/1/>, cit. 20.11.2014.

PETŘÍKOVÁ, L., STUDNÍKA, P., VRCHOTOVÁ, M., 2012: *Organizace cestovního ruchu v krajích a turistických regionech České republiky*. CzechTourism, Praha, 125 s.

Pracovní skupina „Cestovní ruch v regionu NP Šumava“ (PSCRRNPŠ), 2011: *Strategie trvale udržitelného turismu pro území Národního parku Šumava*. Ministerstvo životního prostředí ČR, Státní fond životního prostředí ČR, 69 s.

Regionální informační servis, online: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/regionalni-informace/o-kraji/region-sumava/>, cit. 16.01.2015.

Úmava, online: <http://www.rras.cz/index.php/o-agentue-zniku-rra-umava>, cit. 12.02.2015.

RRA^{TM} *Turistická nabídka na Úmav* . Regionální rozvojová agentura Úmava pro Správu Národního parku a Chrán ě krajinné oblasti Úmava, online: http://www.npsumava.cz/gallery/22/6720-turisticka_nabidka_na_sumave.pdf, cit. 16.01.2015.

RUBÍN, J. (ed.), 2003: *Národní parky a chrán ě krajinné oblasti*. Olympia, Praha, 204 s.

RYAN, Ch., 1991: *Recreation Tourism: A Social Science Perspective*. Routledge, London, 227 s.

Rybá ský ád Národního parku Úmava v platném zn ění.

RYGLOVÁ, K., 2009: *Cestovní ruch. Soubor studijních materiál* . Key Publishing, Ostrava, 187 s.

SIKAMÄKI, P., TÖRN, A., TOLVANEN, A., 2006: *Environmental Impacts of Recreational Horse Riding in Protected Areas*. In: SIEGRIST, D., CLIVAZ, Ch., HUNZIKER, M., ITEN, S. (eds): *Exploring the Nature of Management. The Third International Conference on Monitoring and Management of Visitor Flows in Recreational and Protected Areas*, University of Applied Sciences Rapperswil, Rapperswil: 112 114.

SNPCHKO^{TM} 2005: *Vítejte v Národním parku a Chrán ě krajinné oblasti Úmava*. Správa Národního parku a Chrán ě krajinné oblasti Úmava, Vimperk.

SNPCHKO^{TM} 2010: *Splouvání Vydry a Otavy*. Správa Národního parku a Chrán ě krajinné oblasti Úmava, Vimperk.

SNPCHKO^{TM} 2013: *Splouvání Vltavy*. Správa Národního parku a Chrán ě krajinné oblasti Úmava, Vimperk.

Splouvání Teplé Vltavy v úseku Soumarský most ó most u P kné od roku 2013, online: http://portal.cenia.cz/eiasea/detail/EIA_JHC634, cit. 15.02.2015.

Správa Národního parku a Chrán ě krajinné oblasti Úmava (SNPaCHKO^{TM}), online: <http://www.npsumava.cz/cz/#>, cit. 10.03., 11.03., 12.03., 13.03., 16.03., 18.03.2015.

STUDNI KA, P., 2011: *Trendy cestovního ruchu a mofnosti e-ení disparit v eské republice*. In: STUDNI KA, P., VRCHOTOVÁ, M. (eds): *Aktuální trendy cestovního ruchu v kontextu e-ení regionálních disparit. Vysoká ěkola hotelová v Praze*, Praha: 13 17.

... (eds), 2012: *Zmír ování regionálních disparit
ního ruchu*. Wolters Kluwer česká republika, Praha,
301 s.

Vyhlá-ka . 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby, v platném znění.

Výro ní zpráva 2013. Správa Národního parku a Chrán ěné krajinné oblasti Ťmava,
online: http://www.npsumava.cz/gallery/27/8244-rocenka_2013_pro_zverejneni.pdf,
cit. 25.01.2015.

VYSTOUPIL, J., ŤAUER, M., HOLEŤNSKÁ, A., KUNC, J., SEIDENGLANZ, D.,
TONEV, P., 2011: *Geografie cestovního ruchu ěské republiky*. Vydavatelství a
nakladatelství Ale- en k, Plze , 315 s.

Zákon . 114/1992 Sb., o ochran ě přírody a krajiny, v platném znění.

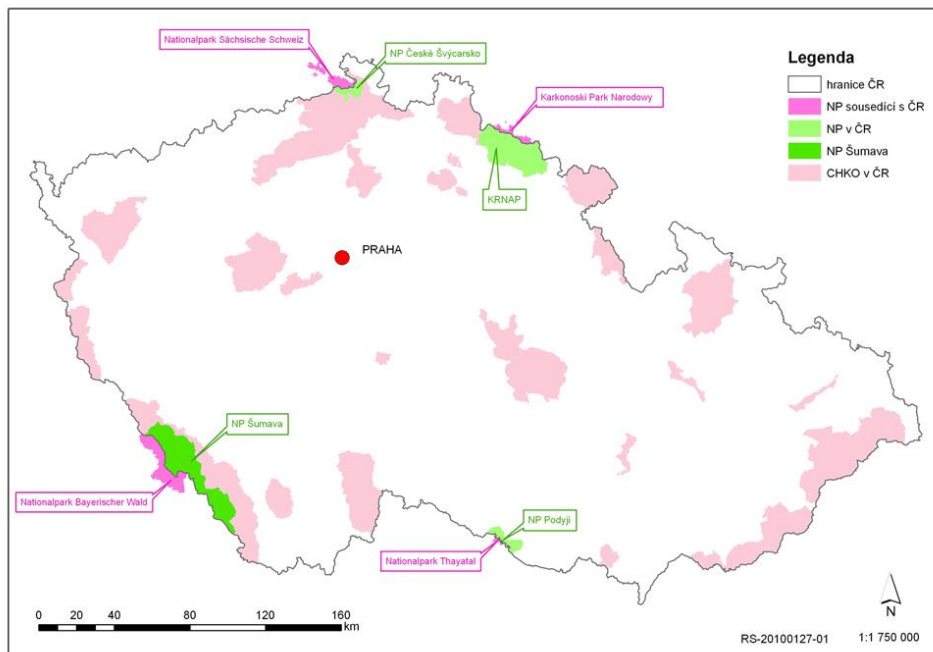
ZÁVODNÁ, L. S., 2010: *Faktory rozvoje udržitelného cestovního ruchu*. In:
MUSIL, M. (ed.): *Udržitelný rozvoj cestovního ruchu (metody, postupy, p ístupy,
teoretické aspekty)*. Sborník p ísp ěvk z kulatého stolu. Nakladatelství Oeconomica,
Praha: 42-47.

ZELENKA, J., ŤTYRSKÝ, J., MINÁ , P., SEMRÁDOVÁ, I., RUSKOVÁ, D.,
1995: *Metodický a faktografický pr vodce cestovním ruchem*. Gaudeamus, Hradec
Králové, 157 s.

ZELENKA, J., PÁSKOVÁ, M., 2012: *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Linde,
Praha, 768 s.

ZELENKA, J., ŤŤTEL, J., PÁSKOVÁ, M., KUŤOVÁ, D., 2013: *Udržitelný
cestovní ruch. Management cestovního ruchu v chrán ěných územích*. Gaudeamus,
Hradec Králové, 327 s.

Obr. 1: Lokalizace Národního parku Tmáva v systému NP a CHKO R

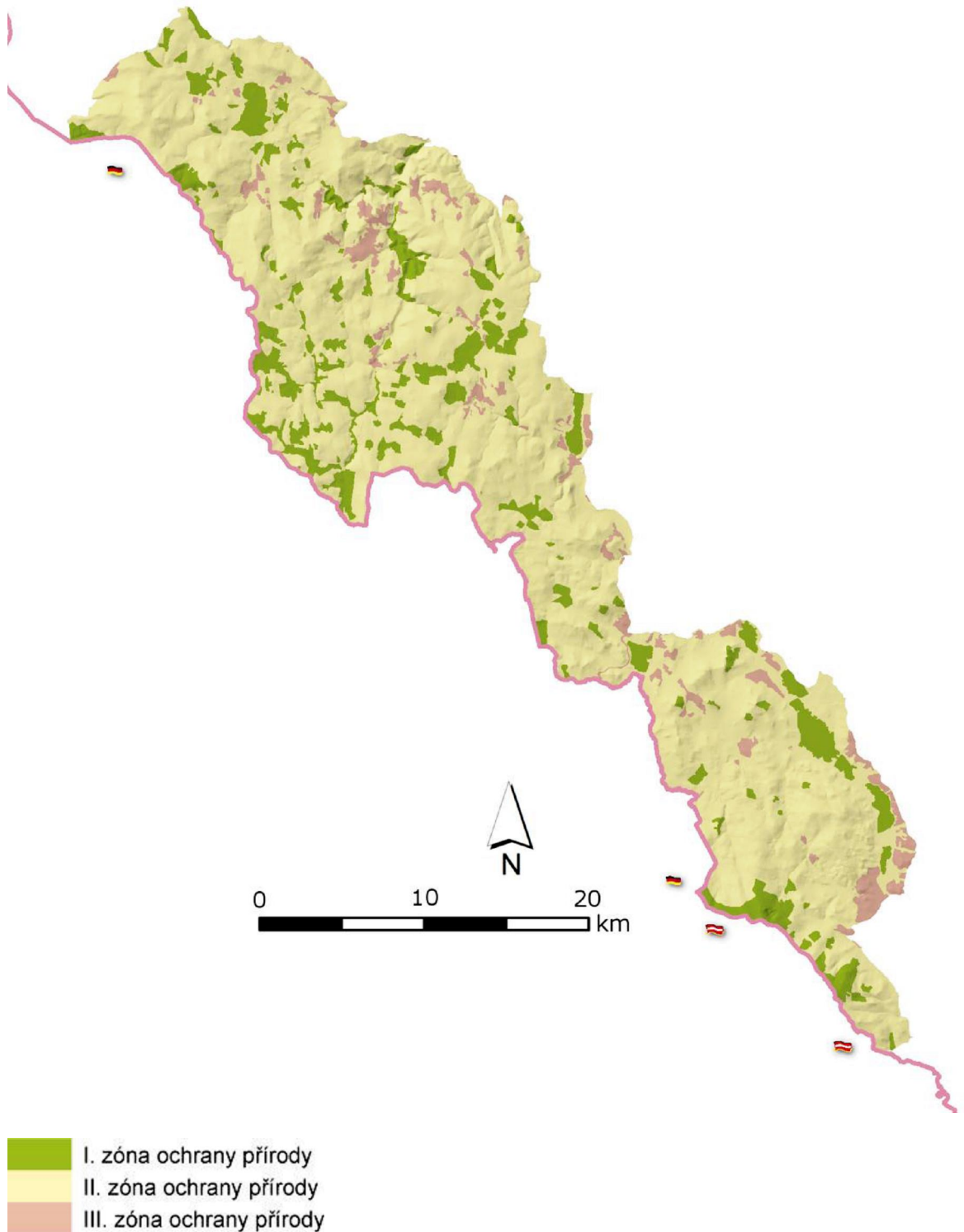
Zdroj: Národní park a Chrán ná krajinná oblast Tmáva (online) [cit. 2015.04.11], dostupné z <<http://www.npsumava.cz/cz/1599/2195/clanek/mapky-uzemi-np-sumava/>>.

Obr. 2: Mapa Národního parku a biosférické rezervace Tmáva

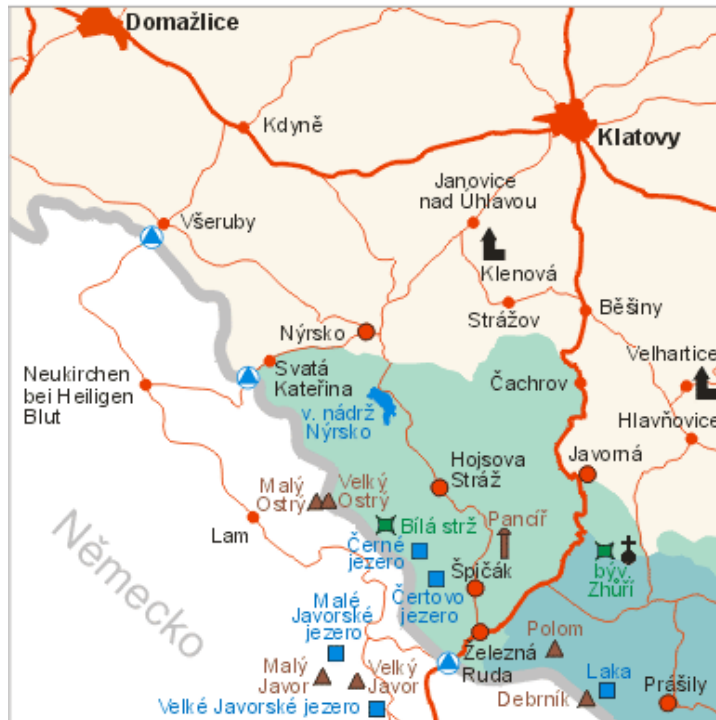
Zdroj: Národní park a Chrán ná krajinná oblast Tmáva (online) [cit. 2015.04.11], dostupné z <http://www.npsumava.cz/image/npsumava/obr/biosfer_1.jpg>.

Mapa zón ochrany přírody v Národním parku Trosky

Zdroj: Soubor map: Mapy zonace ochrany přírody v Národních parcích ČR (online) [cit. 2015.04.13], dostupné z <http://fld.czu.cz/vyzkum/maps/kpl/vacek/soubor_map_vacek_22.pdf>.

kých atraktivit na území NP Tmava

m sto, obec	jezero	slat
zajímavé místo	hrani ní p echod	vrchol
rozhledna	hrad, zámek	významný kostel, kaple
NP Tmava	CHKO Tmava	

Zdroj obr. 4 7: Informa ní portál ^{TM}umavy (online) [cit. 2015.04.13], dostupné z <<http://www.sumavaregion.cz/index.php?s=3>>.

Informační a nouzové nocoviště na území národního parku Šumava

Zdroj: Bivakkempy na Šumavě (online) [cit. 2015.04.13], dostupné z <<http://www.horydoly.cz/turiste/bivakkempy-na-sumave.html>>.

...ích míst, sovích voliér a rybí líhn

- SOVÍ VOLIÉRY
- RYBÍ LÍHEŇ
- POZOROVACÍ MÍSTA

Zdroj: Pozorovací místa (online) [cit. 2015.04.13], dostupné z <<http://www.npsumava.cz/cz/1388/sekce/pozorovaci-mista/>>. Upraveno.

Obr. 10: Nouzové nocovi-t

Zdroj: Nouzová nocovi-t v Národním parku Šumava (online) [cit. 2015.04.14], dostupné z <<http://www.plzenskykraj.kct.cz/pamatky/bivaky.htm>>.